

Mercator

LETO VI.

LJUBLJANA, DECEMBER 1968

ŠT. 3-4

PREDSEDNICA CDS TOV. VERA ALJANČIČ ODGOVARJA
NA VPRAŠANJA UREDNIKA NAŠEGA GLASILA

SAMOUPRAVLJANJE ZAGOTAVLJA RAZVOJ...

Kako gledate na dosedanje uspehe samoupravljanja pri Veletrgovini Mercator kot predsednica najvišjega organa upravljanja?

Članica CDS in hkrati predsednica sem šele prvo leto, vendar moram ugotoviti, da se je samoupravljanje pri nas do sedaj močno uveljavilo in nenehno razvijalo. Do leta 1961 je bila Veletrgovina Mercator izključno grosist, od tedaj do letos pa se je razvila v močno podjetje — detajlista in grosista — na podlagi številnih integracij, ki so si v tem času sledile. Posamezna podjetja, ki so se pripojila, so postala samostojne enote z velikimi samoupravnimi pravicami. Tak sistem zagotavlja rast podjetja kot celote in pripojenega podjetja v obliki enote in omogoča tudi nenehno primerjavo te rasti. S popolno integracijo bi se namreč bivša pripojena podjetja razbila, kar bi vsekakor škodovalo tudi nadaljnemu skupnemu razvoju podjetja. Zato je prav, da se dosedanja oblika samoupravljanja pri nas razvija naprej ter omogoča napredek in razvoj predvsem podjetju kot celoti, hkrati pa tudi posameznim enotam podjetja.

V času moje mandatne dobe se je integracijski proces še nadaljeval. Izvedena je bila pripojitev še enega podjetja, in sicer Investe iz Ljubljane. Prišlo pa je tudi do izločitve poslovne enote Sadjezelenjava, vendar predvsem zaradi nerazčiščenih vprašanj in notranjih sporov, ki izvirajo še iz dobe pred integracijo.

Katero samoupravno odločitev štejete za najbolj pomembno v času svoje mandatne dobe?

V tej dobi je prav gotovo najpomembnejša odločitev združevanje sredstev enot v skupna sredstva podjetja. Za ta sistem investiranja so se člani CDS odločili na zadnjem zasedanju, dne 30. oktobra 1968 ter predstavlja ta odločitev močno poglobitev odnosov med centralnimi organi upravljanja in organi upravljanja enot. O skupni naložbi sredstev

so se na osnovi načelnega sklepa članov centralnega DS odločili tudi delavski svetj posameznih naših poslovnih in obratnih enot. Skupna naložba sredstev bo izvedena v obliki medsebojnega kreditiranja na osnovi sklenjenih konkretnih pogodb. S temi po-

godbami bodo precizirani ekonomski odnosi med podjetjem kot celoto in njegovimi enotami ter bo tako zagotovljena stalna rast centralnih sredstev in sredstev enot. Taka oblika investiranja in s tem v zvezi kreditiranja, bo zagotavljala povsem kritično sprejemanje vsake odločitve o novi gradnji, ki bo morala biti prav zaradi ekonomskih pogojev učinkovita in predvsem rentabilna.

Prvič je bil kot splošen akt sprejet petletni program razvoja podjetja — ali bo tudi uresničen?

Ta petletni program predstavlja trdno osnovo za razvoj podjetja v prihodnjih petih letih. Vendar pa dinamičnost našega časa zahteva, da se morajo posamezne odločitve prilagoditi nastalim ekonomskim potrebam, zato se bo lahko tudi ta petletni

1969

*Srečno in uspešno polno
novo leto!*

plan z vsakoletnim letnim planom delno korigiral, če bo to za razvoj podjetja nujno in potrebno. Glede na to ta petletni plan ne moremo šteti kot tog interni akt podjetja, ki se ne bi mogel spreminjati. Izpolnitev tega petletnega plana pa je pogojena prav gotovo predvsem z uresničitvijo skupne naložbe sredstev v centralna sredstva.

Ali bo podjetje posvetilo več pozornosti tudi skrbi za človeka?

Podjetje se nenehno trudi, da bi izboljšalo življenjske pogoje svojih delavcev. Predvsem usmerja skrb za svoj kolektiv v strokovno izpopolnjevanje svojih de-

lavcev. Tako jim stalno omogoča dodatno šolanje na raznih strokovnih šolah in izpopolnjevanje pri delu v tujini, pri istovrstnem podjetju. Skrb za stanovanjske razmere in oddih delavcev je prenesena posameznim enotam podjetja, vendar ta skrb do sedaj tako s strani podjetja, kot s strani poslovnih enot, ni bila izdatna.

In kakšne so vaše osebne želje članom kolektiva v prihodnjem letu?

Vsem članom delovnega kolektiva našega podjetja želim mnogo sreče in zadovoljstva v prihodnjem letu in mnogo poslovnega uspeha.

Po šestem kongresu ZKS

Dne 12. decembra je v Ljubljani po treh dneh zaključil zasedanje VI. kongres ZKS. Takoj za tem je bila prva seja CK ZKS, ki ji je predsedoval Janez Vipotnik. Ob tej priložnosti so za predsednika CK ZKS izvolili FRANCA POPITA, za sekretarja ing. Andreja Marince, za člane sekretariata pa so bili izvoljeni: Stane Dolanc, Franček Mirtič, Franc Šetinc, Vlado Janežič in Milan Kučan.

Resolucija VI. kongresa ZK Slovenije poudarja, da se z razvojem samoupravljanja ustvarjajo družbeni pogoji za osvoboditev dela in človekove osebnosti ter možnosti za skladnejši razvoj družbe.

Izkušnje in doseženi uspehi pričajo, da bi vsaka druga pot peljala slovensko in širšo jugoslovansko skupnost v zastoj ter politično in ekonomsko podrejenost. Zaradi tega se bodo komunisti zavzemali, da se bo v socialističnem razvoju samoupravljanja slovenska družba vsak dan vse bolj organizirala, postajala sodobnejša, produktivnejša in odprta nasproti svetu.

Ena izmed pomembnih dolžnosti članov ZK je, da si prizadevajo spremeniti poslovnost in strokovnost v integralni del samoupravljanja. Dokument VI. kongresa poudarja, da se morajo komunisti odločno boriti proti tendencam uravnilovke in drugim pritisikom, ki pogosto v imenu humanizacije zahtevajo povratek k etatično-birokratskim odnosom.

VI. kongres se zavzema za dolgoročno programiranje razvoja in planiranje za krajše obdobje. Resolucija pravi, da je to pomembna samoupravna dejavnost delovnih, politično-teritorialnih in drugih samoupravnih enot, zato morajo komunisti združiti sile, da bi čimveč prispevali k izdelavi programa za dolgoročni razvoj Slovenije in organiziranje slovenske družbe v sodobno racionalno in funkcionalno socialistično družbeno skupnost.

Dolžnost komunistov je, da se borijo proti vzroku, ki otežkuje uspešnejše povezovanje v gospodarstvu, družbenih službah in med družbeno-političnimi skupnostmi. Boriti se morajo tudi proti lokalizmu, provincializmu in nacionalizmu.

Dokument nato pravi, da se bodo komunisti zavzemali v predstavnih, politično-izvršnih in upravnih organih za skladnejši razvoj osebnega dela na osebnih sredstvih. Podpirali bodo politiko, ki tudi na področju dela z osebnimi sredstvi uveljavlja na-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sklepi centralnega delavskega sveta

Na 4. zasedanju, dne 4. 9. 1968 je CDS razpravljal in sklepal o naslednjem:

— Sprejel je poseben sklep o delitvi sredstev, pravic in obveznosti na izločeno poslovno enoto »Sadje-zelenjav«.

— Soglašal je s pripojitvijo Investe, podjetja za ekonomske usluge, Ljubljana, k Veletrgovini Mercator. Pred to odločitvijo je CDS ugotovil, na podlagi ekonomske finančne in proizvodno tehnične analize, da je pripojitev ekonomske upravičena.

— Predsednik centralne volilne komisije tov. Mirko Rupelj je podal poročilo o poteku in izidu

nadomestnih volitev člana CDS v pripojenem podjetju Investa. V CDS je bil izvoljen tov. Karel Capuder.

Na podlagi ugotovitve, da so bile nadomestne volitve v redu opravljene, je centralni DS potrdil mandat novoizvoljenega člana CDS.

— CDS je soglašal s predlogom za pristop Veletrgovine Mercator h Kmetijskemu poslovneemu združenju v Ljubljani, po pogojih, ki jih določata pogodba in statut združenja. V upravnih odbor združenja sta bila imenovana tov. Franc Berčon in tov. Franc Prvinšek, kot njegov namestnik.

— Odobril je prodajo pritličja bivše Bulčeve hiše v Mokronogu, po poprejšnji cenitvi sodnega izvedenca in cenilca, in sicer z neposrednim dogovorom s kupcem in po predhodnem soglasju delavskih svetov PE Gradišče, Trebnje in PE Standard, Novo mesto, ki pa sta svoj pristanek za prodajo že podala.

— Odobril je prodajo hiše »Blagajka« Črni vrh z vsemi pripadajočimi objekti, po poprejšnji očitni sodnega cenilca, in sicer z neposrednim dogovorom s kupcem.

— Soglašal je s predlogom, da se Nogometni klub »Svoboda« preimenuje v Nogometni klub »Mercator«.

Na zasedanju dne 30. 10. 1968 pa je CDS razpravljal o naslednjem:

— Ustanovil je obratno enoto Investo Ljubljana, kot enoto s samostojnim obračunom, v sestavi Veletrgovine Mercator, z dejavnostjo, ki jo je imelo bivše podjetje za ekonomske usluge Investa.

— Obravnaval in potrdil je pogodbo o ureditvi medsebojnih razmerij med matičnim podjetjem in novoustanovljeno obratno enoto Investo.

— Sprejel je perspektivni program investicijskih vlaganj Veletrgovine Mercator za leto 1969 do 1973. Izvedbo tega programa lahko omogoči le skupna naložba centralnih sredstev in sredstev enot. Sredstva enot, ki jih prispevajo v skupne sklade enote, ostanejo enoti, ki jih le kreditira centralnim sredstvom, proti plačilu obresti ter za čas in po pogojih, določenih s pogodbo, s tem da bo enota sorazmerno udeležena na doseženem uspehu. Za izvedbo odnosov iz skupne naložbe sredstev je CDS pooblastil obratno enoto Investo, ki bo opravljala v imenu podjetja vse računске, tehnične in administrativne posle, po pogodbah o skupni naložbi sredstev ter bo odprla v ta namen poseben žiro račun.

— Obravnaval je analizo periodičnega obračuna za podjetje kot celoto za prvo polletje 1968, iz katere je razvidno, da je bil letni plan realizacije v I. polletju dosežen 50 %. Indeks fakturirane realizacije znaša napram istemu obdobju v letu 1967 106, ter se giblje po enotah različno.

V sestavi podjetja je poslovalo na dan 30. 6. 1968 289 prodajalcev, ter je bilo od 31. 12. 1967 ukinjenih že 20 prodajalcev, predvsem zaradi odstopa prodajalcev kmetijskim zadrugam, na novo pa je bilo odprtih pet prodajalcev.

Poprečno število zaposlenih na dan 30. 6. 1968 je znašalo za celotno podjetje 2.239 ter znaša in-

deks nasproti I. polletju 1967 102, po enotah pa se giblje od 53 v EE Straži do 125 v PE Metliki.

V I. polletju 1968 je znašal poprečni promet na zaposlenega delavca 22.925 Ndin, indeks povečanja nasproti preteklemu polletju pa znaša 104 ter je bil najnižji promet dosežen v PE Hladilnici z zneskom 8.948 Ndin, najvišji pa v obratni enoti Embi z zneskom 41.113,00 Ndin.

Poprečne zaloge za podjetje kot celoto so znašale 30. 6. 1968 62.841.242 Ndin, indeks nasproti I. polletju 1967 pa znaša 103.

Koeficient obračanja zalog znaša za I. polletje nasproti istemu obdobju v letu 1967 9,7, indeks povečanja pa znaša 102. Najvišji koeficient obračanja je dosegla obratna enota Tovarna mesnih izdelkov, in sicer 39,3, vendar tega ne bi mogli primerjati s trgovskimi enotami, kjer se blago zelo hitro obrača ter znaša pri PE Grmadi 16.

Čista razlika v ceni brez prometnega davka je znašala za celotno podjetje v I. polletju 12,09 %, indeks nasproti preteklemu polletju pa je 107. Najnižjo razliko v ceni so dosegle PE Polje, PE Špecerija, EE Straža in PE Rožnik, medtem ko so jo vse ostale enote povišale, ali pa so ostale na isti ravni kot v I. polletju 1967.

Poprečni neto osebni dohodek na zaposlenega delavca je 30. 6. 1968 za celotno podjetje znašal 971. Ndin, indeks povečanja nasproti preteklemu letu pa je 108. Najvišji poprečni osebni dohodek je izplačala PE Hladilnica, z zneskom 1.538 Ndin, najnižjega pa PE Metlika z zneskom 695 Ndin.

Iz ugotovitve in razdelitve dohodka za podjetje kot celoto je razvidno, da je bil indeks realizacije po izdanih fakturah 110. Terjatve do kupcev so se povečale za 55 %, kar vpliva na plačano realizacijo, katere indeks je 106, z upoštevanjem izrednih dohodkov pa znaša indeks celotnega dohodka 107.

Iz primerjave poslovnih stroškov je razvidno, da so nekateri stroški v letu 1968 močno porasli, drugi pa so pod ravni povečanja celotnega dohodka, ker pa je nabavna cena porastla manj, je indeks porabljenih sredstev 106, povečal pa se je tudi neto produkt z indeksom 111. Indeks porasta celotnega dohodka za podjetje kot celoto znaša 109.

— Na predlog Ekonomske enote Straže je CDS sprejel sklep, da se ta enota preimenuje v ekonomsko enoto Dolenjske Toplice s sedežem v Dolenjskih Toplicah št. 14.

— CDS je soglašal s pogodbo o brezplačnem odstopu dela parcele in služnosti na parc. št. 312/4, k. o. Petersko predmestje v širini 2 m, sklenjeno med Veletrgovino Mercator in Prometnim podjetjem SAP, Ljubljana, s tem da SAP dovoli služnost uporabe novozgrajene poti, ki jo bo moral SAP nato tudi sam vzdrževati.

TRGOVCI - O TRGOVINI

Na seji upravnega odbora poslovnega združenja za trgovino, ki je bilo 21. oktobra v Novem mestu, so predstavniki slovenske trgovine zelo odločno, ostro in jasno spregovorili o davčnem sistemu in politiki ter o odnosu do trgovine, ki trgovcem ni všeč. Poudarili so, da je trgovina v družbenem gospodarstvu zelo pomembna panoga, da je v težavnem položaju in da ima kaj slabe pogoje za svoj razvoj. Edina škoda je, da na sicer zanimivem posvetu niso dali konkretnega predloga za rešitev iz težav, ki so brez dvoma resnične.

Govorec o svojem združevanju, so ugotovili, da združevanje ni najprimernejša oblika za naloge, ki jih opravlja, toda zakonodaja ne dopušča drugačne oblike združevanja. Nastalo je kot potreba v poreformnem obdobju, ki je prineslo na plan runoge, v prejšnjem administrativnem obdobju neznane pojave. Namesto združevanja bi bil primernejši družbeni organ, ki bi na samoupravni osnovi dosledno in temeljito ter sproti reševal težave, ki spremljajo trgovino v reformi. V tem smislu so sklenili predlagati spremembo zakonodaje.

Ostro so grajali neresni način obravnavanja trgovine v predstavniških organih, ki stališča o trgovini preveč posplošujejo. Brez dvoma je trgovina dobro prebrodila prva leta reforme, žal pa ima kaj malo upov in osnov za svoj razvoj. Zlasti so kritizirali nemogoč sistem odmere prometnih davkov, zakovanih cen in marž, ki je v nasprotju s težnjami po združevanju trgovine. Menili so, da je negospodarsko valiti na trgovino nova in nova administrativno-tehnična bremena zato, ker je doslej uspešno šla skozi reformo. Ko ugotavljamo akumulacijo v trgovini, ne smemo pozabiti na precejšen porast stroškov poslovanja in na družbene obveznosti trgovine, ki so se tudi povečale. Sklenili so opozoriti na to predstaviške organe.

1943-1968

Petindvajset let je minilo od tistih pomembnih dni, ko so bili v Jajcu sprejeti zgodovinski sklepi, ki so pomenili mejnik v vseh zgodovini jugoslovanskih narodov. In nekaj tednov pred tem si je slovenski narod prek svojih zastopnikov na zboru poslancev slovenskega naroda v Kočevju končno »pisal sodbo sam«, kot je zapisal Cankar in so se njegove preroške besede uresničile.

V sklepih drugega zasedanja AVNOJ vidimo torej začetek samostojne poti socialistične Jugoslavije. To je ena izmed stalnih oblik našega razvoja, ki se je vedno znova pokazala kot pravilna, ne samo glede mednarodne politike, ampak tudi glede notranje ureditve. Prav ta samostojnost nam je omogočila tudi izvirno ustvarjalno iskanje novih rešitev pri oblikovanju družbenih odnosov, v prizadevanju, da bi naša družba bila ne le čimbolj produktivna, ampak tudi demokratska in človeška, kar predstavlja eno izmed glavnih oblik socialističnega razvoja v Jugoslaviji.

PO VI. KONGRESU ZKS

(Nadaljevanje s 1. strani)

čelo delitve po delu. Resolucija se zavzema za vključevanje kmetijskih proizvajalcev v samoupravni sistem, to pa v krajevnih skupnostih, občini, republikah in federaciji. Ta pravica in odgovornost jim gresta zaradi njihovega deleža pri ustvarjanju družbenega proizvoda. ZK Slovenije podpira družbeno-politično združevanje kmetov v posebne sekcije organizacije SZDL Slovenije in poslovne organizacije v okviru kmetijskih zadrug, kombinatov in drugih organizacij. Izhod iz sedanje razdrobljene individualne proizvodnje je videti v povečanju blagovne proizvodnje s kooperacijo, v zvišanju storilnosti in celotnem izkoriščanju delovnega fonda kmečke družine, vključno tudi delo izven kmetijstva.

Velik poudarek daje resolucija tudi nalogam komunistov na področju izobraževanja, znanosti in kulture. Pri tem opozarja na specifičnost reforme in samoupravljanja na teh področjih. Povezati je treba kulturo slovenskega naroda s kulturami vseh narodov in narodnosti Jugoslavije ter kulturnimi tokovi na svetu.

Samoupravljanje in perspektivni program razvoja podjetja

Pri obravnavi perspektivnega programa investicijskih vlaganj Veletrgovine Mercator za leta 1969—1973 se pojavlja vprašanje oblikovanja sredstev za take velike investicije. Zlasti se pojavlja vprašanje, ali nam sedanja oblika organizacije podjetja in sedanja oblika samoupravnega odločanja v enotah in hkrati v podjetju kot celoti omogoča tudi samoupravne odločitve o velikih in pomembnih zadevah, ki so važne za celotno podjetje?

Zaradi tega je prav, da kritično pretehtamo naše integracijske in organizacijske ter samoupravne odnose in ugotovimo, ali smo sposobni tudi za velike odločitve, ne da bi rušili medsebojne samoupravne pravice.

1. Razvoj integracije

Razvoj integracije je narekovan razen urejanja drugih medsebojnih odnosov tudi nenehno urejanje samoupravnih odnosov glede razpolaganja s sredstvi.

Statut podjetja ima glede notranje organizacije vrsto oblik, od enot s samostojnim obračunom, do ekonomskih in drugih enot, odločanje o tem, kakšno obliko naj ima posamezna enota, pa prepušča v skladu z ustavo in zakonom, edinole delovni skupnosti podjetja oziroma enote, ki se pripaja.

Iz 7-letne prakse ter iz 19 pripojitev in dveh izločitev med to dobo, lahko ugotovimo, da je pretežna želja pripajajočih se podjetij, da nato kot enota Veletrgovine Mercator obdržijo precejšnje samostojnosti. Za čisto pripojitev, to je za popolno prenehanje in včlenitev pripojenega podjetja v matično podjetje, se ni doslej odločil še noben delovni kolektiv.

Ce na kratko omenimo izločitvene razloge, ne da bi se podrobneje spuščali v vrsto drugih okoliščin, ki so vplivale na obe izločitvi, ugotovimo zanimivo na-

sprotje. Delovna skupnost PE Tržan, Mokronog je izjavila, da je sprejela sklep o izločitvi zaradi tega, ker je že poprej Občinska skupščina Trebnje nenehno vsiljevala podjetju Tržan, Mokronog, da se pripoji k podjetju Gradišče, Trebnje, nato pa naj bi Mercator nadaljeval to politiko pritiska, da bi dosegel notranjo integracijo. Posebna komisija CUO je sicer dokazala kolektivu PE Tržan, da proti njihovi volji nihče ne more izvesti nasilne notranje integracije, vendar kaže, da zaradi nerazvitih samoupravnih odnosov v tej enoti kolektiv ni dal prave vere centralnim samoupravnim organom.

Druga dezintegracija pa se je začela prav iz nasprotnega vzroka. DS PE Sadje-zelenjava je postavljala centralnim samoupravnim organom Veletrgovine Mercator zahtevo, da izvedejo notranjo pripojitev PE Hladilnice k njihovi enoti. Ker je bila taka zahteva, da se pripojitev izvede mimo volje delavcev PE Hladilnice protustavna in protizakonita, je ni bilo mogoče izvesti. Znano je, da se je v glavnem zaradi tega nato PE Sadje zelenjava izločila, po tem, ko taki nezakoniti zahtevi tudi mešana arbitraža pri Okrožnem gospodarskem sodišču ni mogla ugoditi.

Prav ta druga dezintegracija pa je postavila pred centralne organe upravljanja v ostri luči

problem, ki sicer ni bil nov, pač pa zaradi urejenih odnosov med drugimi enotami ni bil pereč. V letu 1964 se je k takratnemu podjetju »Trgohlad«, ki je imelo v svojih osnovnih sredstvih med drugim tržno halo z obsežnimi skladišči in hlajenimi prostori v kleti, pripojilo podjetje Sadje-zelenjava, ki pa je imelo svoja skladišča na Krekovem trgu. V letu 1966 se je Komunalno podjetje Sadje zelenjava—Trgohlad pripojilo k Veletrgovini Mercator, ki je nato ustanovila iz pripojenega podjetja 3 enote, to je TMI, PE Hladilnico in PE Sadje-zelenjava. V letu 1968 se je PE Sadje-zelenjava izločila ter je zahtevala ob izločitvi dodelitev celotne tržne hale, ki ob pripojitvi ni bila njena, in razen tega še dodelitev celotne sosednje stavbe, to je nove in stare hladilnice. Predstavniki izločenega podjetja Sadje-zelenjava je na delitveni komisiji izjavil, da zahtevajo samo objekt hladilnice, ne pa delavcev, ki bi s tem lahko ostali na cesti. Tožba je bila že vložena, vendar zahtevek glede hladilnice ne bo pretežno zavracati, glede tržne hale pa bi po črki zakona imelo izločeno podjetje pravico, da se mu dodeli v osnovna sredstva, kolikor ne bo sodišče upoštevalo vrste dejstev in okoliščin, ki to pravico negirajo.

Prav to določilo TZOP, ki na nek način forsira dezintegracijo, s tem da lahko izločeno podjetje zahteva zase osnovna sredstva, ki jih ni samo ustvarilo, narekuje tudi preudarniško ureditev naših nadaljnjih medsebojnih odnosov. (Nadalj. na 4. strani)

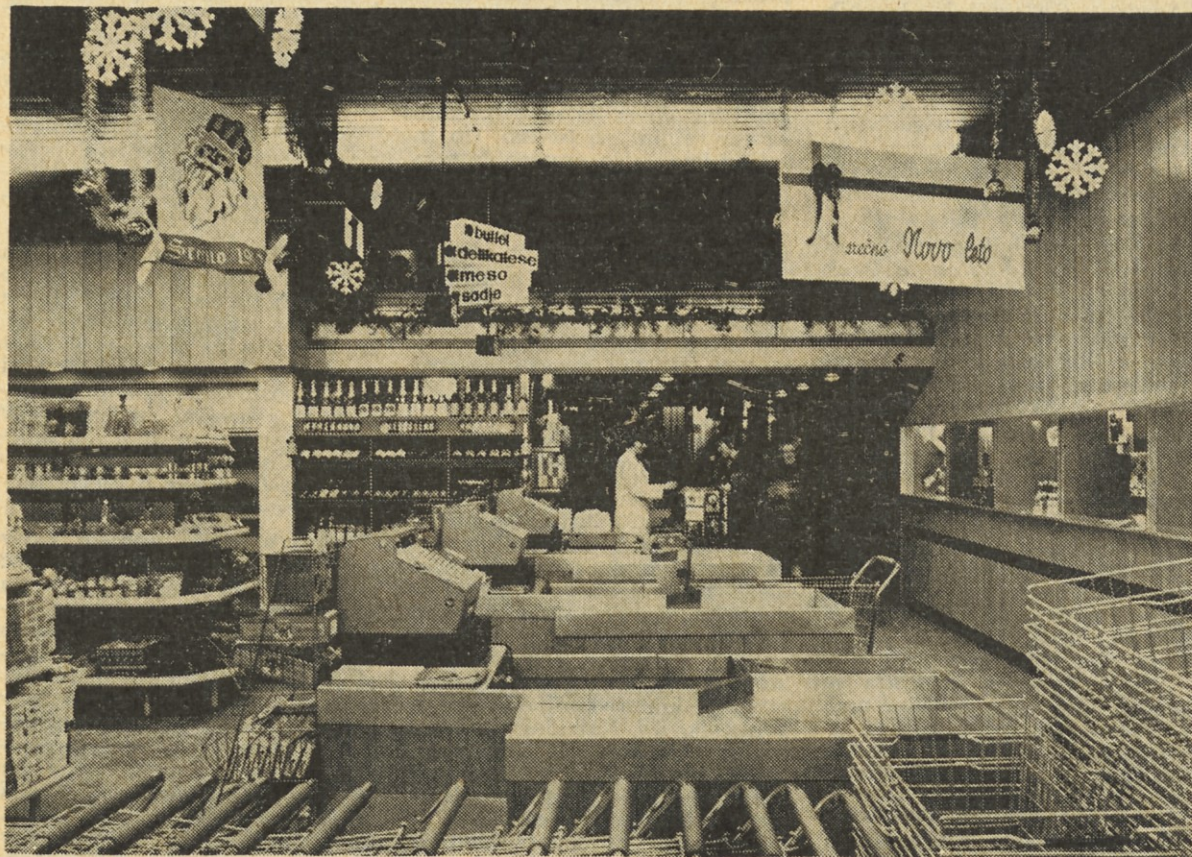
O izvajanju družbenega plana razvoja SRS do leta 1970 in razvoju v letu 1969

Rezultati, doseženi v prvih letih izvajanja družbenega plana ter problemi, ki se pojavljajo na posameznih področjih, kažejo, da je potrebno še nadalje zadržati usmeritve, sklepe v družbenem planu razvoja SRS v letih 1966—1970 kot osnovo družbeno ekonomske politike v naslednjih letih.

Na podlagi dosedanjih rezultatov razvoja in kvalitete preobrazbe gospodarstva, kakor tudi ustvarjenih pogojev za oživiljanje rasti v letu 1968, je možno pričakovati v letu 1969 porast družbenega proizvoda od 7—8%. Obstajajo pogoji, da v letu 1969 poraste produktivnost dela za okoli 6%, tako da bo okoli 80% prirastka družbenega proizvoda ustvarjeno na osnovi intenzivnejšega gospodarjenja. Glede na taka gibanja produktivnosti bi bilo v letu 1969 možno povečati število zaposlenih za okoli 1,5%. Po predvidenem razvoju proizvodnje se računa, da bo izvoz blaga in storitev porastel od 10—12% in notranja potrošnja 7 do 8%, v okviru tega investicije od 14 do 18% in osebna potrošnja od 5,5 do 6,5%. Dinamičnejše gibanje celotnega povpraševanja tudi v merilu države bo omogočilo, da pridemo v akumulativnosti gospodarstva v večji meri do izraza z rezultati, ki jih je že doslej gospodarstvo doseglo pri intenziviranju gospodarjenja, modernizaciji in prilaganju novim pogojem poslovanja.

Ob pričakovani večji gospodarski aktivnosti v letih 1969 in 1970 ter večji akumulativnosti gospodarstva se v večji meri kot v prvih letih izvajanja družbenega plana odpirajo možnosti hitrejšega razvoja tistih dejavnosti podjetij, ki so bila že doslej nosilec dosežene stopnje rasti gospodarstva. Zato bi morali vsi družbeno-ekonomski činitelji, zlasti pa poslovne banke, dati pri nadaljnjem razvoju prednost prav tem dejavnostim.

Udeležbo investicij v družbenem proizvodu bi morali v naslednjih 2 letih dvigniti najmanj na razmerje, ki bi omogočalo sodoben tehnološki razvoj, dinamično gospodarsko rast in odpiranje novih delovnih mest. Zato bi morale investicije v osnovna sredstva rasti hitreje od družbenega proizvoda, saj bi samo tako uspelj nekoliko izboljšati razmeroma neugodno razmerje med tekočo potrošnjo in investicijami. V strukturi investicij bi morali doseči večjo udeležbo vlaganj v modernizacijo in rekonstrukcijo, ker le takšna usmeritev predpostavlja hitrejšo odvijanje že začete procesa sproščanja pomembnih sredstev, zamrzneje (Nadaljevanje na 4. strani)

Vsak kotiček je skrbno izrabljen. Na desni vitrine za občasne propagandne razstave izdelkov, v ozadju vhod v bife in oddelek za prodajo tobaka in časopisov. Tam je tudi javna govorilnica z dvema telefonskima avtomatoma. (Gregorčičeva 13)

O izvajanju družbenega plana razvoja SRS do leta 1970 in razvoju v letu 1969

nih zalog, kakor tudi uveljavitev ekonomsko normalnih odnosov v oblikovanju zaloga iz tekoče proizvodnje v naslednjih letih.

Okrepiti bo potrebno sodelovanje vseh gospodarskih činiteljev v smeri vse večje mobilnosti, integracije in koncentracije sredstev za financiranje dolgoročnih in bolj medsebojno usklajenih programov razvoja gospodarskih organizacij in njihovih asociacij.

Potrebna bo večja aktivnost gospodarskih organizacij in poslovnih bank v smeri angažiranja dodatnih virov za akumulacijo na podlagi večjega poslovnega sodelovanja s partnerji v tujini. V zvezi s tem pa je zlasti treba v sistemu olajšati pogoje angažiranja tujega kapitala izvozno usmerjenim podjetjem, saj je od tega v največji meri odvisen njihov tehnološki razvoj in izvozna ekspanzija.

Zasebna vlaganja v stanovanjsko izgradnjo, kakor tudi vlaganja za razširitev osebnega dela z zasebnimi sredstvi postajajo po reformi pomemben dejavnik razvoja. Težiti bi morali za tem, da bodo postala skupna vlaganja ena osnovnih oblik ekonomsko-racionalnejšega pristopa v razvojni politiki. Tako bi se povečala udeležba takih sredstev v vlaganjih delovnih organizacij, ki ne temeljijo na kreditni osnovi in ne bremenijo dejavnosti z odplačili v obliki anuitet, kar je bil pogosto razlog za nerentabilno poslovanje novousposobljenih zmogljivosti. Prerazdelitev družbenega proizvoda v korist delovnih organizacij in krepitev njihove materialne osnove, ki je bila predvidena z reformo, mora še nadalje ostati naloga družbeno-ekonomske politike v naslednjih letih. Zato ne sme priti v budoče do nadaljnjih obremenitev gospodarstva v korist splošne porabe. Potrebna bodo tudi nadaljnja prizadevanja republike v smeri zmanjšanja zakonskih obveznosti delovnih organizacij, zlasti nasproti federaciji.

Politika delitve bo morala biti realizirana z nadaljnjo izpopolnitvijo sistema notranje delitve na podlagi dogovorov delovnih organizacij in njihovih asociacij, sindikatov in družbeno-političnih skupnosti. Taka politika pa ne bi smela delovati v smeri uravnilovke osebnih dohodkov, nasprotno, še bolj je treba krepiti stimulative odnose v delitvi, zlasti pa izboljšati nagrajevanje ustvarjalnih kadrov, ki lahko v največji meri prispevajo k intenziviranju gospodarjenja in ustvarjanju povečanega dohodka delovnih organizacij. Povečanje osebnih dohodkov v negospodarskih dejavnostih

2. Statutarna in pogodbeno ureditev glede samoupravnega odločanja s sredstvi — 50 : 50

Osnovna podlaga vseh integracijskih dogovorov je bila, da je pri podjetju Mercator zagotovljeno dejansko samoupravljanje tako centralnim organom upravljanja, to je CDS in CUO, kakor tudi organom upravljanja enot. To dejansko samoupravljanje naj bi poleg pravic iz delovnih razmerij, pravic glede delitve osebnih dohodkov in drugih pravic, ki jih imajo organi upravljanja enot, zagotovilo tudi pravice glede razpolaganja z ustreznim delom sredstev enote.

Če centralni organi upravljanja ne bi mogli razpolagati s sredstvi in s tem ustvarjati pogojev za trajen razvoj podjetja kot celote, bi bilo njihovo samoupravljanje samo formalno. Zaradi tega ni mogoče ugoditi posamičnim zahtevam, da bi o vseh ustvarjenih sredstvih odločali samo organi upravljanja enote, kot so n. pr. postavljali pri izločeni PE Sadjezelenjava.

Prav tako ni mogoče administrativno »razlastiti« organov upravljanja enot, s tem da bi mimo integracijskih obvez ter veljavnih pogodb in statuta samo CDS sklenil, da se zaradi potrebe koncentracije sredstev odvzamejo pravice organom upravljanja enot.

Kaj določa statut glede centralnih sredstev?

Centralna sredstva se oblikujejo iz sredstev:

- doseženih s poslovanjem podjetja kot celote,
- s pomočjo kredita, ki ga najame podjetje kot celota,
- iz skupne naložbe sredstev enot v centralna sredstva.

Razen tega se centralna sredstva oblikujejo, tako da vložijo vsaka enota 50% sredstev svojih skladov v centralne sklade, na način, določen v okvirnem pravilniku o delitvi dohodka.

Kaj pa določa glede sredstev enot?

Sredstva poslovnih in obratnih enot se oblikujejo iz sredstev:

- dobljenih s poslovanjem enote, po določilih okvirnega pravilnika o delitvi dohodka,
- pridobljenih s pogodbo o skupni naložbi sredstev,
- pridobljenih iz kreditov, ki jih najame enota po pooblastilu v ustanovitvenem sklepu.

Okvirni pravilnik postavlja za poslovne enote določen odstotek čiste razlike v ceni, ki služi kot enoten imenovalec za obvezno oblikovanje lastnih in centralnih skladov. Kolikšen pa naj bi bil ta odstotek ČRC za naslednje leto, določa CDS ob sprejemu letnega plana, pri čemer prav tako ugotovi za druge enote najmanjši del dohodka, ki ga morajo obvezno razporediti v sklade.

Ali ta globalna delitev samoupravnih pravic glede odločanja o sredstvih v razmerju 50 : 50 za centralne organe upravljanja in organe upravljanja enot omogoča razvoj podjetja kot celote in hkrati ustrezen razvoj enot?

Dosedanji razvoj podjetja je dokazal, da so ob pravilni uporabi samoupravnih pravic te temeljne naloge celotnega podjetja in posameznih enot zagotovljene.

3. Skupna naložba sredstev

Za velike nove gradnje, ki so izrednega pomena za celotno podjetje in hkrati za enote, pa je statut predvidel obliko skupne naložbe sredstev med podjet-

jem in enotami, kakor tudi skupne naložbe sredstev enot med seboj.

Skupna naložba sredstev se sklene s pogodbo.

Enote, ki so nudile svoja sredstva podjetju, ali drugim enotam za določeno razdobje, imajo prvenstveno pravico, da se jim v naslednjih razdobjih nudijo sredstva za povečanje njihove materialne osnove.

Način vračanja se uredi s pogodbo, roki in drugi pogoji vračanja pa ne smejo ovirati enote pri njenem rednem razvoju.

Povečani uspeh poslovanja, dosežen s skupno naložbo sredstev, se sorazmerno upošteva in obračuna tudi enotam, ki so s skupno naložbo omogočile ta uspeh.

To so statutarne pogoje glede skupne naložbe, ki pa doslej v praksi še niso bili boljše izvedeni.

Sedaj smo v dobi, ko so bile v glavnem izpolnjene razne investicijske pripojitvene obveze in zahteve, ki so jih narekovala krajevne potrebe.

Zato bi lahko s samoupravno odločitvijo centralnih organov upravljanja in organov upravljanja enot o skupni naložbi sredstev dosegli izredno močno materialno podlago za nadaljnji razvoj podjetja in enot.

To nam še prav posebej narekuje pripojitev podjetja Investa, ki nam omogoča z občutnim povečanjem sredstev in hkrati s svojo dejavnostjo izredno hiter in čvrsto organiziran nadaljnji razvoj.

Razumljivo je, da bodo tako centralni samoupravni organi, kot samoupravni organi enot, morali upoštevati, da bo s skupno naložbo sredstev zagotovljena ekonomičnost naložbe in pričakovana rentabilnost vsakega objekta. S tem bo vsaka enota ekonomsko stimulirana za tako skupno naložbo. Morala pa bo imeti tudi jamstvo, da ji vložena sredstva ne propadejo oziroma, da ne preidejo z izločitvijo neke enote v druge roke.

Sredstva enote, ki se s pogodbo o skupni naložbi sredstev vložijo v centralna sredstva, ostanejo enoti ter jih enota samo kreditira centralnim sredstvom. Ob izločitvi ima enota pravico do tega dela sredstev, ki so bila s pogodbo o skupni naložbi vložena v centralna sredstva ter se ta del sredstev enoti izplača iz centralnih sredstev v denarni obliki. Ne more pa enota zase zahtevati objekta, zgrajenega na tak način s pomočjo skupne naložbe iz centralnih sredstev, razen v posebej določenih izjemnih primerih.

4. Osnovna sredstva v najemu ali v upravljanju

Kot trgovska delovna organizacija nenehno in kruto občutimo nerazumljivo in nepravilno razliko pri uporabi ustavnih načel glede upravljanja s sredstvi v družbeni lastnini. Prevzeli smo žalostno nasledstvo nešteti najemnih odnosov za poslovne prostore z raznimi stanovanjskimi podjetji, kmetijskimi zadrugami, privatniki itd. Najemni odnos za poslovne prostore je popolnoma nezaščiten ter se s prenehanjem najema pojavljajo težki problemi glede prenehanja poslovanja in delovnega razmerja zaposlenih — torej ti odnosi posegajo v osnovne pravice človeka. Zaščitite pri sodnih odpovedih ni, razne akcije, da bi se trgovski poslovni

prostori v družbeni lasti prenesli v upravljanje trgovskim delovnim organizacijam, so ostale doslej brezuspešne. Zaradi tega je sedaj edini izhod za podjetje in posamezne enote, pridobitev lastnih poslovnih prostorov.

Popolnoma nov problem pa se pojavi v odnosih znotraj podjetja za nove objekte, zgrajene iz sredstev skupne naložbe. Že omejena dezintegracija PE Sadjezelenjava in določilo TZOP, po katerem se osnovno sredstvo, ki ga ima enota v upravljanju, prenese na izločeno podjetje, bi lahko predstavljalo resno oviro za skupno naložbo sredstev, če se lahko vsak čas neka enota odloči za odcepitev in s tem hkrati zahteva zase novi objekt in tako oškoduje vse druge, ki so vanj vlagali svoja sredstva.

Za osnovna sredstva, ki jih je imela in ki jih ima enota v svojem upravljanju, ta problem ni pereč, za osnovno sredstvo iz skupne naložbe pa mora biti podano jamstvo vsem, ki so svoja sredstva vlagali, da ga zadržijo v skupnem upravljanju. To skupno upravljanje pa je izvedljivo na ta način, da se tak objekt ne izloči v upravljanje niti OE Mercator niti obratni enoti Investa, niti posamezni poslovni enoti, pač pa da ostane v upravljanju matičnega podjetja ter da se da v notranji najem tisti enoti, ki bo v njem poslovala.

Pri taki notranji najemni pogodbi ne bi smeli izpostavljati enote, ki bi objekt vzela v najem, da bi ji lahko vsak hip brez vzroka najem odpovedali, kot to velja po splošni zakonodaji za zunanje najeme, pač pa bi morali zagotoviti pravno varnost takega najema, dokler je enota pri podjetju.

Samo v izjemnih primerih, če bi posamezna poslovna enota zaradi velike malomarnosti pri organizaciji dela povzročala negativne ali zelo slabe rezultate v poslovanju, bi moral biti predviden poseben postopek za prenehanje najema in za dodelitev objekta drugi enoti.

S takim postopkom bi bilo hkrati podano jamstvo drugim enotam, ki so vložile svoja sredstva v skupen objekt, da za vložena sredstva iz svojega prejšnjega dela dobijo vrnjeno glavnico in pripadajoči del po ostvarjenem uspehu.

Taka oblika notranjega najema bi hkrati zagotavljala stabilno rast podjetja kot celote. Podjetje ne bi bilo več izpostavljeno temu, da z izločitvijo posameznih enot preidejo v druge roke objekti, ki so bili postavljeni s skupnim trudom in skupnimi sredstvi, prav tako pa enote ne bi imele interesa, da se od ekonomsko močnega in stabilnega podjetja izločijo brez resnih razlogov.

Odpri bi bil še problem, kaj v primeru, če se pojavi želja več enot, ki bi hotele vzeti v najem objekt, zgrajen iz sredstev skupne naložbe. Sedaj velja po naših medsebojnih pogodbah teritorialni princip. Tista poslovna enota, v katere območju se gradi nov objekt oziroma pri kateri bi prišlo do največjega odliva potrošnikov zaradi prodaje v novem objektu, ima pravico, da razširi svoje poslovanje v novi objekt. Razumljivo je, da bo morala v vsakem primeru dati tudi garancijo za dobro strokovno zasedbo lokala in gospodarno vodenje poslova.

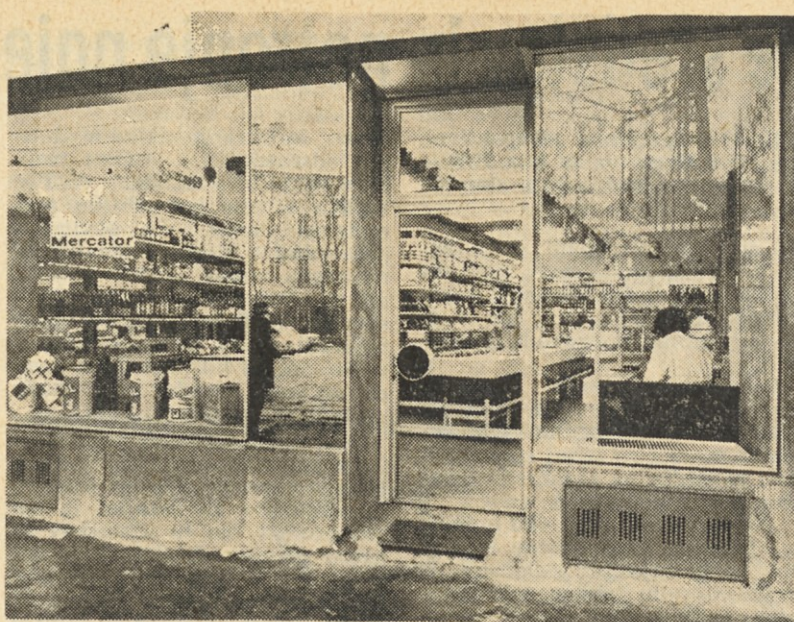
5. Investa — enota z dvojno nalogo

Že ob pripojitvi podjetja »Investa« je bila na centralnem DS našega podjetja obširna razprava o zelo solidnem in poslovno uspešnem sodelovanju s tem podjetjem oziroma prejšnjim Zavodom za poslovne objekte pred pripojitvijo. Nova obratna enota »Investa«, ki jo je ustanovil CDS, bo imela v naprej pretežno enak predmet poslovanja ter bo svoje storitve nudila prvenstveno našemu podjetju oziroma drugim obratnim in poslovnim enotam podjetja, prav tako pa bo svoje usluge nudila tudi drugim podjetjem oziroma drugim interesentom.

Predvidena je tudi notranja pripojitev enote za investicije in za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnici k »Investi«, o čemer se bo moral odločiti kolektiv te enote. S tem bo dosežena večja enotnost v organizaciji dela.

Vendar bo vse te posle opravljala enota Investa kot enota s samostojnim obračunom v svojem imenu in za svoj račun, po pooblastilih iz medsebojne pogodbe z matičnim podjetjem in po ustanovitvenem sklepu.

Druga naloga, ki naj bi jo imela Investa, pa bi bila v tem, da bi izven redne dejavnosti za svojo enoto predstavljala neke vrste notranjo banko v okviru podjetja, s tem da bi urejala medsebojne odnose na podlagi pogodb o skupni naložbi skladov oziroma drugih sredstev v centralna sredstva. Za te posle bi morala Investa po posebnem pooblastilu matičnega podjetja odpreti poseben žiro račun za matično podjetje. Za vsako posamezno enoto bi morala voditi vse podatke, ki bi zagotavljali enoti nenehno spremljanje vseh pravic po statutu in medsebojnih pogodbah glede njenih vložnih sredstev. Za podrobno tehnično izvedbo

PE »HRANA«: Pravkar obnovljena prodajalna v Puharjevi ulici je spet popularna kot stara »Mocca«

teh nalog bo treba še izdelati potrebna navodila, ki naj bi jih sprejeli centralni organi upravljanja.

Skladno s to drugo nalogo bi morala Investa po posebnem pooblastilu matičnega podjetja opravljati vse posle v zvezi z internimi najemnimi pogodbami za poslovne prostore, zgrajene iz sredstev, dobljenih s skupno naložbo. Te poslovne prostore torej ne bi vodila Investa v svojem imenu v svojih osnovnih sredstvih, temveč bi bili poslovni prostori v osnovnih sredstvih matičnega podjetja Mercator ter bi jih Investa oddajala v najem posameznim poslovnim enotam ali obratnim enotam našega podjetja ali tudi OE Mercator, v imenu matičnega podjetja Mercator kot pravne osebe. S tem bi se, kot že omenjeno, izognili nevarnosti, da se ob izločitvi Investe ali pa ob izločitvi neke druge enote po-

slovni prostor prenese v osnovna sredstva novemu podjetju, ki nastane iz izločene enote, ker to ne velja za najemne odnose.

Glede višine interne ekonomske najemnine pa bi morali prav tako predvideti postopek, ki bi zagotavljal čimboljše rešitev tega problema.

6. Novi medsebojni odnosi

Glede nastopa matičnega podjetja Mercator kot pravne osebe napram banki oziroma drugim zunanjim partnerjem, je nedvomno, da bo skupna naložba izrednega pomena. Kakšni so v zvezi s tem bančni pogoji, je stvar posebne obravnave.

Glede odnosov matičnega podjetja napram posameznim enotam pa lahko pričakujemo, da se bodo v novo obliko in programom skupne naložbe sredstev rodili novi čvrstejši odnosi na podlagi čistih medsebojnih računov

in medsebojnega zaupanja. Prav tako bodo ti novi odnosi še poglobili smisel za skupno delo in skupne uspehe, ker se bodo morali razviti tudi natančnejši in čimbolj pravični odnosi za participacijo posameznih enot na skupnem uspehu poslovanja.

Dosedanja določila statuta dovoljujejo urejanje opisanih medsebojnih odnosov na podlagi pogodb o skupni naložbi sredstev. Če pa bo razprava o tej zadevi pokazala, da bi bile potrebne še neke dopolnitve statuta ali okvirnega pravilnika o delitvi dohodka, bi kazalo začeti postopek za te dopolnitve takrat, ko bomo že doobra pretehtali, kaj je še treba urediti, da dosežemo čimboljše medsebojne odnose.

R. M.

O IZVAJANJU DRUŽBENEGA PLANA RAZVOJA SRS DO LETA 1970 IN RAZVOJU V LETU 1969

(Nadaljevanje s 4. strani)

mora biti odvisno od uspešnosti gospodarstva, zato se lahko osebni dohodki povečujejo le tedaj, ko je že ugotovljena dosežena stopnja rasti gospodarstva. Reševanje problemov, ki so se nakopili v minulih letih na področju splošne porabe, zahteva v naslednjih letih odločnejše ukrepe in postopne premike v delitvenih razmerjih družbenega proizvoda in korist splošne porabe. V tem okviru bo v letu 1969 potrebno zagotoviti že sprejete obveznosti in sklepe za financiranje izobraževanja in kulture, socialnega varstva in socialnega zavarovanja ter za krepitev narodne obrambe ter javne varnosti. Porazdelitev v korist povečanja sredstev za splošno porabo ne sme pomeniti obremenitev gospodarstva.

Predvidena povečana dinamika gospodarskega razvoja v prihodnjih dveh letih odpira nekoliko večje možnosti zaposlovanja kot v teku dosedanjega izvajanja družbenega plana. Treba je dati večji poudarek zlasti iskanju možnosti zaposlitve v razvoju terciarnih dejavnosti in tistih panog predelovalne industrije, ki so v reformi pokazale najuspešnejše rezultate. Določen vpliv na hitrejšo rast zaposlenih v terciarnih dejavnostih bo imela tudi odločitev federacije, da se v letu 1969 odpove proračunskemu prispevku na osebne dohodke na zaposlene v terciarnih dejavnostih. Prav tako bi dosegli hitrejši razvoj teh dejavnosti tudi s prilagoditvijo nekaterih predpisov s področja gospodarske zakonodaje specifičnim pogojem teh dejavnosti, za kar pa bi morali prenesti pristojnosti za ta vprašanja s federacije na republiko. Razen tega pa je potrebno tudi sistematično delo za izdelavo sodobne nomenklature poklicev za gospodarstvo, ki bo služila delovnim organizacijam pri programiranju in izboljšanju kvalifikacijske strukture, izobraževalnim institucijam pa pri programiranju mreže izobraževalnih ustanov in pri določenem sistemu rednega in raznih oblik dopolnilnega izobraževanja.

Pogled v notranjost SP Vrhovci. Prodajalna je podobna samopostrežbi v Vevčah, v bistvu naša tipizirana prodajalna srednje kapacitete

Skupne naložbe sredstev in notranje najemne pogodbe

Ko je centralni delavski svet 30. 10. 1968 sprejemal perspektivni program investicijskih vlaganj Veletrgovine Mercator za leta 1969—1973, je ugotovil, da je izvedba tega programa možna le s skupno naložbo centralnih sredstev in sredstev enot.

Zato je priporočil delavskim svetom enot, da sprejmejo sklepe o skupni naložbi sredstev enote v centralna sredstva. Ta sredstva ostanejo enoti, ki jih le kreditira centralnim sredstvom, tako da se ji vrne glavnicna ter obresti v času in ob pogojih, določenih s pogodbo. Pri tem je treba upoštevati hkrati statutarna določila, da mora biti enota sorazmerno udeležena tudi v doseženem uspehu.

Za izvedbo odnosov iz skupne naložbe sredstev se je pooblastila s sklepom CDS obratna enota Investa, ki bo opravljala v imenu podjetja vse računsko, tehnične in administrativne posle po pogodbah o skupni naložbi sredstev in odprla v ta namen poseben žiro račun.

Objekti, ki bodo zgrajeni s skupnimi sredstvi podjetja in enot, ne bodo preneseni v upravljanje posameznim enotam, pač pa bodo dani v notranji najem tisti enoti, ki bo izkazala svojo pravico po že uveljavljenem teritorialnem principu in ki bo hkrati imela interes za to.

Pri posameznikih se je pojavil rahel dvom, če bodo delovni kolektivi oziroma delavski sveti enot razumeli pomembnost skupne naložbe sredstev, tako za njihov lasten razvoj, kot za razvoj podjetja kot celote. Ta dvom je temeljil na nezaupanju v decentralizirano obliko upravljanja, češ da ta oblika favorizira ozke interese posameznih enot in ne daje možnosti za razvoj podjetja kot celote.

Zanimivo je, da so delovni kolektivi oziroma delavski sveti enot z velikim razumevanjem obravnavali priporočilo centralnega DS in sprejeli svoje sklepe o skupni naložbi sredstev enot v centralna sredstva. Pri tem so posamezni člani CDS, ki so hkrati člani ali predsedniki DS enot, kakor tudi direktorji enot in drugi člani organov upravljanja ter predstavniki podjetja tako izčrpno pojasnili prednosti in jamstva skupne naložbe sredstev, da ni bilo nobenih pomislekov o koristnosti take odločitve.

Prav to izkazano veliko zaupanje pa nas obvezuje, da bomo vse nadaljnje odnose na podlagi sklepov o skupni naložbi sredstev čim poštenje urejali po načelu — čisti računi, dobri prijatelji.

Dejansko v novi obliki urejanja odnosov v zvezi s skupno naložbo sredstev ne bo nikogar, ki bi imel interes, da bi drugega oškodoval, ker bi se to sicer prej ali slej uveljavilo tudi zoper njega. Pri tem se bo samo ob sebi nenehno uveljavljalo temeljno načelo samoupravljanja po našem statutu, to je, da uspeh podjetja kot celote ne more in ne sme biti dosežen na način, ki je v očitno škodo posamezne enote ali skupine enot. Prav tako se bo nenehno uveljavljalo temeljno načelo poslovanja za enote, da ne sme biti dosežen uspeh enote na način, ki je v očitno škodo podjetju kot celoti, ali neki drugi enoti ali skupini enot.

S tem člankom bi rad začel razpravo o urejanju medsebojnih odnosov v zvezi s skupno nalož-

bo sredstev ter upam, da bomo to razpravo nadaljevali, tako da si bomo na čistem ne samo o načelnih vprašanjih, pač pa tudi o pomembnih podrobnih vprašanjih.

Po statutu mora temeljiti upravljanje podjetja in enot na urejenih medsebojnih odnosih ter se mora med seboj spopolnjevati na način, ki zagotavlja ustajen razvoj podjetja in enot.

Po okvirnem pravilniku o delitvi dohodka Veletrgovine Mercator se morajo pri odločanju o vrstnem redu posameznih investicij iz centralnih sredstev upoštevati naslednja načela in pogoji:

— ekonomičnost naložbe in pričakovana rentabilnost objekta,

— višina vložnih sredstev enote, za katero naj bi se sprejela investicija iz centralnih sredstev,

— pripravljenost DS enote, da vложи več svojih sredstev v centralna sredstva,

— zunanji objektivni pogoji, ki narekujejo obvezo investicije, čeprav niso izpolnjeni pogoji po prejšnjih točkah, kar velja zlasti za nerazvita območja.

Te temeljne statutarne in delitvene določbe bomo morali spoštovati tudi v novih pogojih skupne naložbe, ki bi jo lahko imenovali »množična« skupna naložba sredstev.

V dosedanjih razpravah in razmišljanjih o nadaljnjem preciziranju medsebojnih odnosov ob pogojih »množične« skupne naložbe sredstev v centralna sredstva so se pojavila tri bistvena vprašanja:

1. kaj bo z dosedanjim enotnim načinom obveznega oblikovanja skladov na podlagi določenega odstotka CRC,

2. kako se bodo vračala za posamezne objekte sredstva:

a) enoti, ki jih je prispevala po pogodbi o skupni naložbi,

b) matičnemu podjetju,

3. kako se bo oblikovala notranja najemina za poslovne prostore, ki bodo ostali v osnovnih sredstvih matičnega podjetja in jih bo »Investa« dajala v notranji najem enotam, upravičenim po teritorialnem principu.

Ad 1. Določen odstotek CRC naj bi ostal še naprej.

Nova oblika medsebojnih odnosov na podlagi »množične« skupne naložbe sredstev na noben način ne narekuje, da bi morali odpraviti določeni odstotek CRC, kot enoten imenovalec za medsebojno primerjavo poslovnih enot glede dobrega gospodarjenja in hkrati kot podlago za obvezno oblikovanje lastnih skladov in centralnih skladov.

V prejšnjem okvirnem pravilniku je bil določen minimalni odstotek za sklade, ki naj bi obvezoval enote za gospodarno oblikovanje skladov. Izkazalo se pa je, da so bile v teh pogojih v ugodnejšem položaju enote, ki so več potrošile v materialnih stroških. Zaradi tega je v izčrpnih analizah s primerjavami za daljše razdobje dokazal direktor PE Polje, Černe Stane, da je za pravičnejše in enakopravnejše medsebojne odnose najprimernejše, če se postavi kot podlaga za ob-

vezno formiranje skladov določen odstotek CRC — čiste razlike v ceni. Čista razlika v ceni je razlika v ceni po odbitku prometnega davka. Po okvirnem pravilniku o delitvi dohodka ni navedena višina odstotka CRC, pač pa je določeno, da to višino sprejme CDS podjetja pri sprejemanju plana za naslednje leto ter naj bi bil praviloma enak za vse enote, vendar ne v škodo osebnih dohodkov po delu.

Odstotek CRC je bil prvič sprejet v planu za leto 1966, in sicer 14 odstotkov za detajlni promet, 12 odstotkov za detajlni in engro promet, ter 10 odstotkov za engro promet. Doslej še ni bil spremenjen. Pripomniti pa moramo, da sta v tem odstotku že zajeta tudi 2 odstotka za oblikovanje sredstev za osebne dohodke po uspehu podjetja kot celote.

V zvezi z novimi odnosi je bil postavljen pomislek, da bo morala enota sedaj po dveh smereh odvajati sredstva za sklade, in sicer neposredno potom določenega odstotka CRC, posredno pa prek notranje najemnine, ki jo bo plačevala matičnemu podjetju.

Ta pomislek bo treba upoštevati pri kalkulaciji notranje najemnine, ki bi morala biti taka, da ne bi v ničemer rušila dosedanjih načel in odnosov ter pogojev enot za gospodarjenje, na podlagi enotnega imenovalca, to je določenega odstotka CRC.

Če bomo pustili dosedanje odnose na podlagi CRC kot čvrst temelj, nespremenjene — bomo imeli hkrati možnost ugotovljati, ali bo notranja najemina za novi objekt še gospodarsko opravičljiva ali ne. Če bo notranja najemina previsoka, bo enota odklonila tak lokal. S tem pa bo hkrati tisti, ki programira investicijo oziroma CDS, ki bo o njej odločal, postavljen v odgovoren položaj, da poprej vsestransko in objektivno prouči ekonomičnost naložbe in pričakovano rentabilnost objekta, preden se odloči za gradnjo, kar je itak dolžan storiti po 9. členu okvirnega pravilnika o delitvi dohodka podjetja.

Ad 2. Vračanje sredstev skupne naložbe

V tem članku ne bi mogli še razpravljati o konkretnih številkah, o konkretnih odstotkih in o konkretnih rokih vračanja, ker za to še ni potrebnih podatkov. Lahko pa začnemo razpravo o enotnih in čvrstih izhodiščih za čimboljše rešitev tega vprašanja.

Dokler ne bomo spreminili statuta, bomo morali upoštevati njegove sedanje določbe. Te določbe pa so:

»Način vračanja se uredi s pogodbo, roki in drugi pogoji vračanja pa ne smejo ovirati enote pri njenem rednem razvoju.

Povečani uspeh poslovanja, dosežen s skupno naložbo sredstev, se sorazmerno upošteva in obračuna tudi enotam, ki so s skupno naložbo omogočile ta uspeh.

Statut torej zagotavlja enoti redni razvoj ter enota ne sme biti toliko obremenjena, da bi stagnirala ali zaostajala zaradi preostrih pogojev vračanja, oziroma v našem primeru zaradi previsoke notranje najemnine.

Enote pa, ki so svoja sredstva vložile potom skupne naložbe v

drug objekt, imajo pravico, da so na podlagi sredstev svojega prejšnjega vložnega dela udeležene tudi na uspehu objekta, zgrajenega delno tudi iz njihovih sredstev.

Kako se bo urejalo vračanje sredstev skupne naložbe, je v neposredni odvisnosti od višine notranje najemnine za novi objekt. Ta ne sme biti previsoka za najemnika, ker bi bil ta sicer lahko že prizadet pri rednem oblikovanju obveznih skladov po določenem odstotku CRC.

Prav tako pa najemina ne sme biti prenizka, ker bo sicer odpadla stimulacija za skupno naložbo sredstev.

Ta stimulacija pa naj bi bila v tem, da bi enota dobila svoja sredstva vrnjena v primernem roku z obrestmi, ki naj bi bile praviloma višje, kot so bančne obresti.

Določen del teh obresti pa bi se moral po nekem primernem ključu razporediti na del osebnih dohodkov po uspehu podjetja kot celote, in to poleg tistih 2 odstotkov CRC.

Mogoče je res še preuranjeno razpravljati o podrobnostih glede notranjega vračanja, dokler nam niso znani podatki tako v odnosih med podjetjem in enotami, kot v odnosih med podjetjem in bankami. Zato naj bi bila naslednja razmišljanja le začetek razpravljanja o pogojih in rokih vračanja sredstev skupne naložbe.

Možni bi bili n. pr. dve varianti:

1. varianta:

Istočasno vračanje sredstev:
a) centralnim skladom podjetja z eventualnimi daljšimi roki vračanja in manjšimi obrestmi,
b) skladom enot s krajšimi roki vračanja in višjimi obrestmi, zaradi stimulacije skupne naložbe,

c) ko bi bila vsa vložena sredstva z obrestmi vrnjena v centralna sredstva in vrnjena vsem enotam, bi od nadaljnega pripadajočega dela najemnine participirala 50 odstotkov podjetje, 50 odstotkov enota,

č) enota, ki bi imela objekt v najemu, bi za svoja vložena sredstva imela pravico do enakih pogojev vračanja, s tem da bi se ji za ta del lahko zniževala najemina, ali pa bi ji ločeno vračali vložena sredstva, ne da bi jih pobotali z najemnino.

2. varianta:

Postopno vračanje sredstev:
a) najprej bi se v celoti vrnila sredstva, ki so jih vložile v objekt enote, in sicer s krajšimi plačilnimi roki in višjimi obrestmi, zaradi stimulacije,

b) ko bi bila sredstva skupne naložbe za posamezni objekt enotam v celoti vrnjena hkrati z obrestmi, bi se šele pričelo vračanje sredstev in obresti v centralna sredstva,

c) ko bi bile v celoti poravnane obveznosti po pogodbah o skupni naložbi sredstev enot in hkrati poravnane obveznosti do centralnih sredstev, bi iz nadaljnje najemnine pripadal določen del 50 odstotkov enotam ter 50 odstotkov podjetju,

č) enako kot pri prvi varianti.

Priznati moram, da se s tem v zvezi odpre vrsta problemov finančno tehnične narave, zaradi

katerih mogoče niti ena niti druga varianta ne bosta v nakazani obliki izvedljivi. To tudi ni namen tega sestavka, pač pa naj bi ti predlogi služili za nadaljnje razmišljanje o čimbolj pravični ureditvi te zadeve. Seveda bo treba pri konkretnem urejanju pogojev in rokov vračanja hkrati upoštevati tudi odnose podjetja do banke.

Ad 3. Oblikovanje notranje najemnine

Za oblikovanje notranje najemnine za objekte, ki bodo v osnovnih sredstvih matičnega podjetja in ki bodo zgrajeni iz bančnih sredstev ter sredstev podjetja kot celote ter sredstev enot po pogodbah o skupni naložbi sredstev, bo treba določiti okvirne pogoje za kalkulacijo oziroma izračun najemnine.

Pri teh pogojih bo treba upoštevati zlasti:

- a) družbene obveznosti
  - amortizacijo,
  - vzdrževanje,
  - obresti na poslovni sklad,
- b) obveznosti do banke po kreditnih pogodbah,
- c) obveznosti do enot po pogodbah o skupni naložbi sredstev,
- č) obveznosti do matičnega podjetja, glede na vložena centralna sredstva,
- d) režijo »Investe«,
- e) morebitne druge obveznosti ali stroške.

Pri oblikovanju najemnine bo hkrati treba delno usklajati najemnino za poslovne prostore z najeminami za enake poslovne prostore stanovanjskega podjetja, kolikor bo to izvedljivo. Notranja najemnina naj bi bila po možnosti nekoliko nižja, zato da ne bi v ničemer prizadela enote pri njenem rednem gospodarjenju in pri njenih rednih obveznostih za osebne dohodke po delu in hkrati za ustvarjanje skladov po določenem odstotku ČRC. Enota bi morala biti dejansko v približno enakem ali celo nekoliko boljšem položaju, kot če bi se odločala, ali bo vzela lokal v najem pri stanovanjskem podjetju. Tak lokal bo enota vzela v najem le, če bo poprej ugotovila, da ji bo ustvarjeni promet zagotavljal, da bo lahko plačala najemnino in vse druge stroške ter da bo imela primerno možnost za ustvarjanje stimulativen osebni dohodkov po delu in za izpolnitev obveznosti do skladov. Če bo z notranjo najemnino prišla celo v nekoliko ugodnejši položaj, potem smo ji zagotovili nadaljnji razvoj.

Pri tej primerjavi pa bi morali vzeti kot podlago celotno najemnino — ne da bi jo poprej kompenzirali ali znižali za tisti del, ki pripada enoti kot povračilo njenih sredstev iz skupne naložbe. Do teh sredstev ima ta enota enako pravico kot vse druge enote, ko pa so ji sredstva iz skupne naložbe po pogodbi vrnjena, teče najemnina naprej, nezmanjšana, vendar ima enota še vedno pravico do določene nadaljnje participacije, če upoštevamo točko c) obeh variant, navedenih v prejšnjem poglavju.

Problem previsoke notranje najemnine se bo lahko delno urejal s tem, da se obveznosti do matičnega podjetja spreminjajo na daljše roke vračanja in na nižje obresti oziroma na siceršnje ugodnejše pogoje za najemnika.

Pri tem bo treba upoštevati primerjavo notranje najemnine z najeminami stanovanjskega podjetja za podobne nove objekte. Če bodo vsi podatki dokazovali,

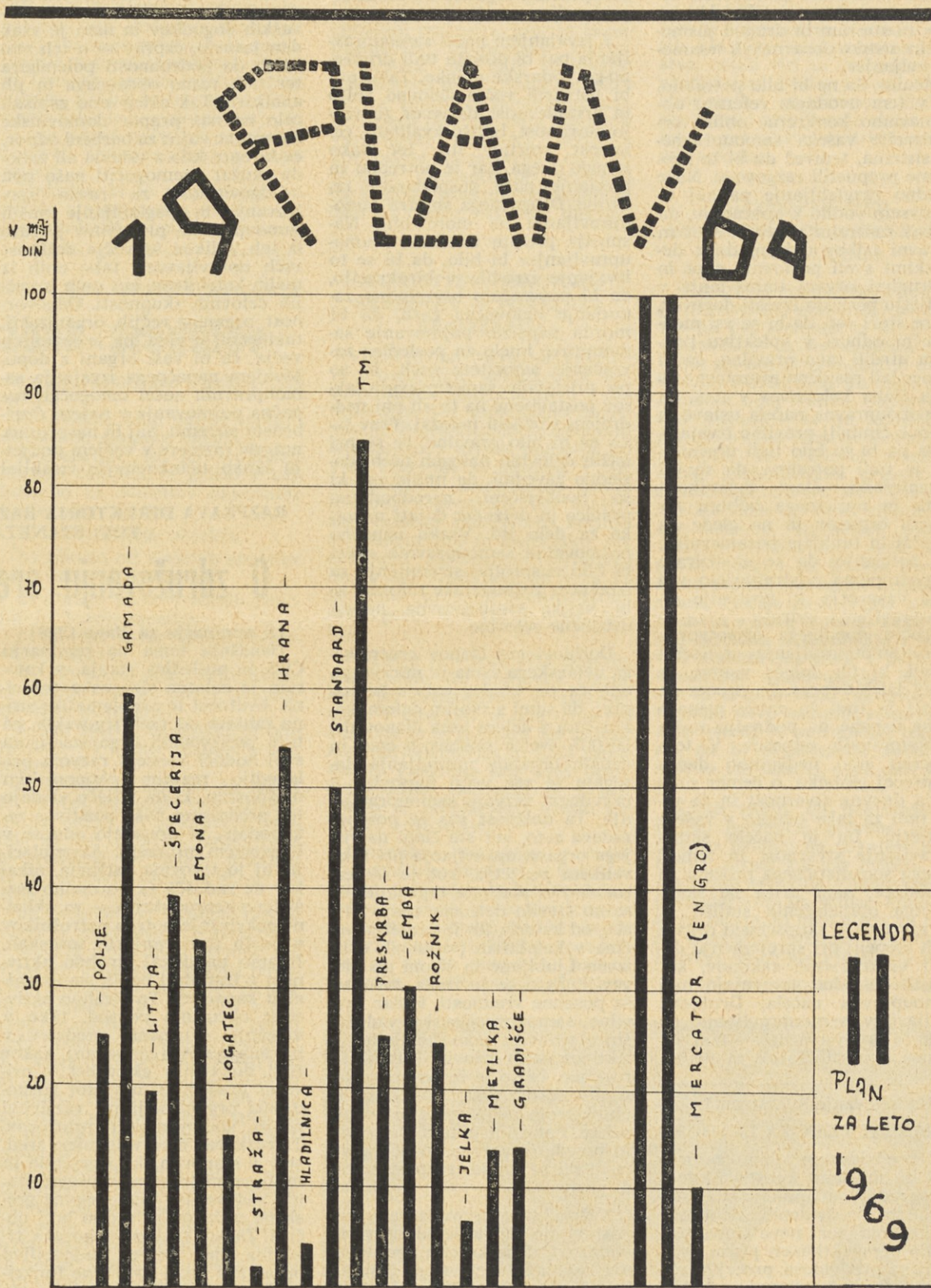
da enota zaradi objektivnih vzrokov ne more biti obremenjena s previsoko najemnino, je prav, da prevzame del rizika nase matično podjetje, ki se je odločilo za tako gradnjo in ki je moralo predvideti mogoče tudi le začasno manjšo rentabilnost posameznega objekta, ki pa v takem primeru ne sme bremeniti izključno enote.

Težji pa bodo primeri, ko bi lahko očitali kolektivu blagovnice ali prodajalne slabo organizacijo dela in druge pomanjkljivo-

sti pri delu, ki naj bi povzročale slab promet in slab dohodek. Za take primere pa najemni odnos ne bi mogel biti zaščiten v nedolged, ker bi bile s tem sicer oškodovane druge enote, ki so v objekt vložile svoja sredstva. Spori o teh primerih bi se verjetno reševali pred notranjo arbitražo, po statutu podjetja. Prav bi pa bilo, da bi poprej sprejeli podrobnejše kriterije za presojo, ali je slab promet in dohodek posledica objektivnih okoliščin, ali pa slabega dela kolektiva.

V tem sestavku nakazane misli naj bi služile le za razpravo o možnostih poštene medsebojne ureditve odnosov, ki jih je nakazal CDS na zasedanju dne 30. 10. 1968. Kolikor bi bili posamezni predlogi neprimerni ali težko izvedljivi, bo treba seveda poiskati boljše variante. Pri tem pa seveda ne bi smeli odstopati od temeljnih načel statuta, na način, ki bi povzročal deformacijo dobrih medsebojnih odnosov.

M. R.

Finančni plan realizacije za leto 1969 znaša za podjetje kot celoto 700 milij. dinarjev. V letu 1968 je znašal 651 milij. dinarjev, torej predstavlja povečanje za 7,9 odstotka. Finančni plan realizacije je grafično prikazan v milij. dinarjev posamezno po poslovnih enotah in organizacijski enoti Mercator.

Finančni plan podjetja kot ce-

lota ni spremenjen, vendar pa je opaziti pri nekaterih poslovnih enotah v primerjavi z letom 1968 tudi spremembe, katere so nastale predvsem zaradi odvzema poslovalnic od KZ, ali pa na novo odprtih poslovalnic (samopostrežnih trgovin), katere so začele poslovati konec tega leta. V letu 1968 je bilo med letom ukinjeno ali odvzeto (od KZ) vključno z

mesecem novembrom 25 poslovalnic. Najbolj prizadete so bile enote Litija, Hrana in Jelka. Na novo odprtih je bilo 5 samopostrežnih trgovin z bifeji, 1 samopostrežna trgovina z bifejem in mesnico, 1 mesnica in bife, 1 blagovnica ter dve klasični trgovini. Vse to navajamo v ilustracijo sprememb glede na plan za leto 1969. (Nadalj. na 8. str.)

Samoupravljanje po ustavi in temeljnem zakonu o podjetjih

Na seminarju za člane CUO in CDS, ki je bil v Dolenjskih Toplicah 29. in 30. oktobra 1968, je tovariš Anton Zupan, sodelavec DU »Boris Kidrič« v Ljubljani, podal uvodno besedo k temi: »Samoupravljanje po ustavi in temeljnem zakonu o podjetjih«.

O temi, ki jo danes obravnavamo, smo z nekaterimi od vas že razpravljali na seminarju v Podvinu na Gorenjskem, v Gornjem gradu in že dvakrat tu v Dolenjskih Toplicah. Mnogi od vas ste pa že tudi sami priobčevali sestavke v vašem glasilu »Mercator« in ste tam in drugod pisмено in ustno obravnavali »samoupravljanje«.

Menim, da ne bi bilo potrebno, da v tem uvodnem referatu obravnavamo konkretne oblike organizacije vašega samoupravnega sistema, temveč da bi te probleme prepustili razgovoru. Naše uvodno razglabljanje pa naj bi predvsem vodilo k spoznanju, da je vaš centralni delavski svet in upravni odbor dolžan, da z delavskimi sveti poslovnih enot in z drugimi organi upravljanja v podjetju poskuša izvesti dogovor, da se stori vse, da bi se vsi medsebojni odnosi v kolektivu podjetja utrdili tako pravilno, da bi omogočali resnično zavzetost vsakega člana kolektivov v tem, da se samoupravna načela ustave in zakona čimbolj pravilno izvajajo.

Da pa bi to bilo tudi uresnično, je tudi potrebno, da se vsi posamezniki, člani delavskega sveta in upravnega odbora ter drugih organov in ne glede na položaj in funkcije posameznika, res potrudijo, da se analizirajo in postopoma odstranjujejo vsa tista nasprotja, ki izvajanje samoupravljanja ovirajo.

Proces popolnega oživotvorenja »samoupravljanja« z vsemi načeli, ki jih določa ustava, je torej daljši proces. Ta proces pa sproti in tudi že danes prinaša vidne uspehe na področju naših samoupravnih odnosov. V tem procesu smo nedvomno danes že precej globoko, o čemer nam priča dnevna stvarnost in to velja tudi za take odnose v vašem podjetju. Da je načelo samoupravljanja stvarnost in temelj našega socialističnega procesa za v bodoče, nam priča ne samo vsebina obrazloženih stališč, ki jih zavzemajo skupščinski organi vseh stopenj pri sprejemanju določil vsakovrstnih zakonov, ker v njih dosledno zavarujejo tudi samoupravna načela. Družbena uveljavitev samoupravljanja pa se kaže predvsem tudi v tem, da je naš delovni človek ta načela

(Nadaljevanje s 7. strani)

FINANČNI PLAN ZA LETO 1969

V predvidenem planu za leto 1969 pa moramo upoštevati tudi novogradnje, adaptacije že obstoječih in predvidenih uklinjenih poslovalnic ter nove integracije. Po perspektivnem planu investicij se predvideva precej novih samopostrežnih trgovin, kakor tudi adaptiranja raznih klasičnih trgovin, ki so nujno potrebne obnove. Vse te spremembe pa v planu za leto 1969 ne bodo bistveno vplivale, ker je predvidena dograditev večine samopostrežnih trgovin konec leta.

Vsa podrobnejša pojasnila v zvezi z delitvijo dohodka, zaposlenostjo itd. za leto 1969 bomo naknadno objavili v naslednji številki časopisa »Mercator«. (H.K.)

že zavestno sprejel in da tudi dosledno terja izvajanje samoupravnih načel. To pričakuje takrat, ko gre za oblastno ukrepanje pristojnih državnih organov ali pa, ko gre za delo in ukrepanje samoupravnih organov delovnih organizacij.

Z izvajanjem načel samoupravljanja naj bi dosegli tudi družbeno-gospodarske učinke. Tako naj bi ustvarili večjo delovno voljo in prizadevnost delavcev za večjo storilnost, boljšo kvaliteto, cenovitost storitev itd. ter tako mnogo onega, kar je potrebno za izvajanje naše gospodarske reforme. Drugačnega smotra samoupravljanja ne more biti. Nasprotje pravim učinkom »samoupravljanja« bi bilo, da bi se to izvajanje izrodilo v birokracijo, da bi povzročalo brezplodno zamujanje delovnega časa, da bi morda napačno pojmovanje samouprave imelo za posledico zavračanje avtoritete oseb, ki so po predpisih samoupravnih aktov postavljene na ta ali oni nadrejeni službeni položaj. Prav tako ne bi bilo pravilno, če se pri naših delovnih nalogah ne bi dosledno zavedali, da imajo vsi, ki so pooblašteni, naredbodajno pravico in dolžnost dajati napotke za delo itd. Vsako napačno pojmovanje samoupravnih načel bi bilo nasprotno stremljenju za izpeljavo gospodarske reforme in bi kršilo samoupravna načela družbene reforme.

Dolžnost vas članov centralnega delavskega sveta in upravnega odbora pa vendar ostaja še naprej, da sami s svojim delom, kakor tudi z delom vseh članov delavskih svetov poslovnih enot in drugih organov upravljanja dosežete še vse večji napredek v pravilnem razvoju samoupravljanja. Ta dolžnost vas še posebej zadeva zato, ker ste člani najvišjega organa upravljanja pri tako velikem podjetju, kot je Mercator. Saj to podjetje zaposluje obsežno število delavcev upravljalcev, od katerih jih je pretežna večina v kolektivih poslovnih enot izven Ljubljane in širom po Sloveniji. Zato se je treba zavedati še posebne vrednosti, kadar pravilno samoupravljavsko vzdušje širite v zavest tako številnih kolektivov vaših delovnih enot in še posebej, če so te iz krajev, v katerih morda taka zavednost iz objektivnih razlogov ni še dovolj velika. Pomisliti je tudi, da so vaše besede direktivne in učinkovite in da se o njih razpravlja tudi pozneje.

Načela samoupravljanja predpostavljajo izvajanje odnosov humanizma, demokracije, spoštovanja osebnosti delovnega človeka itd. Ta načela omogočajo tudi skupno samoupravno zamisel, kako ustvariti najboljše medsebojne delovne odnose v posebnih situacijah. Poleg tega po načelih samoupravljanja lahko v okviru vašega podjetja izvajate tudi svobodno gospodarsko politiko in potrebno ukrepate tako v podjetju kot celoti, kakor to lahko delajo tudi poslovnice enote v okviru svojih samostojnih pravic, kakor so dogovorjene v internih

aktih. Vaše samoupravno gospodarjenje kaže v malem sliko družbenega koncepta, ki obstaja v našem splošnem socialističnem razvoju glede gospodarjenja z družbenimi sredstvi. Tak naš socialistični razvoj pa je dokazano perspektiven.

Znano je in vsi smo tega mnenja, da teh dosedanjih socialističnih dosežkov pri nas v Jugoslaviji nočemo zamenjati z družbenimi in gospodarskimi koncepti, ki se poskušajo diktirati od zunaj. To je prišlo jasno do izraza, da namreč vztrajamo na dosedanjih dosežkih našega socialističnega razvoja, že v prvih dneh češkoslovaških dogodkov in nam je vsak dan jasneje, čeprav se o teh stališčih do podrobnosti polemizira ter tudi resno obravnavamo in jih analiziramo. Tak sklep smo zapisali celo na naš prapor domovinske obrambne vojne za borbeni odpor, če bi nam kdo z vzhoda ali zahoda skušal onemogočiti našo pot.

Odgovornost za resno spoštovanje in poglobljanje naših samoupravnih pridobitev je zato iz teh vidikov še večja dolžnost vseh upravljalcev, tako onih iz malih kolektivov, kot onih iz večjih delovnih skupnosti. Odgovornost organov večjih organizacij, takih kot je vaša, pa je še toliko večja, če bi vaši organi z dopuščanjem napačnega izvajanja samoupravnih načel omogočali napačna pojmovanja v našem družbenem sistemu. Saj bi nasprotnik nezrele razmere v večjem podjetju lahko učinkovitejše izbrabljal

za propagandne klevete proti naši socialistični stvarnosti kot v primeru pojavov nezrelosti v nekem malem nepomembnem podjetju.

Kakor je torej resna dolžnost organov samoupravljanja ustvariti pravo zavzetost vseh članov kolektivov podjetja za upoštevanje samoupravnih načel pri izvajanju naše gospodarske in družbene reforme, tako je potrebno, da v tej smeri v podjetju delujejo z osebnim zgledom in prepričevanjem vodstva sindikalnih in drugih vaših družbenih organizacij. Upravna vodstva podjetja pa so dolžna tem organizacijam omogočiti njihovo plodno delo.

Pri tem sem samo nakazal one faktorje, ki jih morate imeti tudi v vašem podjetju vsak čas pred očmi, da bi delovni odnos šli še naprej v nenehno poglobljanje samoupravljanja. Za tako poglobljanje imate še posebne pogoje v dejstvu, da so vaši interni akti, statut, pravilniki in poslovni niki tako dobro izdelani, in kar je še važnejše, izročeni v osebno porabo vsakemu delavcu, da so konkretizirani na vse razmere v podjetju in da jih tudi vsak čas po potrebi dopolnjujete ali kaka določila po predpisanem postopku spreminjate. S tem se slehernemu članu podjetja lahko ustvarja zaupanje v pravilnost dela organov in posameznih služb in se samoupravne zamisli delavcev podjetja lažje uveljavljajo kot konstruktivne in sprejemljive.

RAZPRAVA DIREKTORJA RAZVOJNO-PLANSKEGA SEKTORJA TOV. STANETA VRHOVCA

O združevanju sredstev za investicije

(S seminarja za člane CDS)

Današnja tema na seminarju CDS je posledica stanja, v katerem je celotna slovenska trgovina. Akutnost te problematike nujno zahteva od vseh trgovskih, pa tudi proizvodnih organizacij, da svoj bodoči koncept razvoja prilagodijo realnim ekonomskim možnostim, ki na tržišču vladajo ter predpisom naše pozitivne zakonodaje, ki urejajo odnose v blagovnem prometu. Akumulacija, ki jo trgovina ustvarja, nikakor ne zadošča za normalno razširjeno reprodukcijo — za skladno pokrivanje potreb potrošnikov v novih stanovanjskih soseskah. Imamo pa dokaj živahno aktivnost v izgradnji novih stanovanjskih kapacitet. To živahno aktivnost občutimo povsod, tako v vlaganju družbenih sredstev v izgradnjo novih stanovanj, kakor tudi dokajšnjo aktivnost v privatni gradnji in udeležbi gospodarski organizaciji pri razširitvi novih stanovanjskih prostorov. Ta razkorak med vlaganjem sredstev v stanovanjsko izgradnjo in možnostmi trgovine v organiziranju zadovoljive vsakodnevne preskrbe občanov se vedno bolj občuti. Zaradi takega razkoraka trgovina ne more zadovoljivo opravljati svoje družbene funkcije. Ne smemo si delati utvar, da se bo situacija v bližnji prihodnosti bistveno spremenila. Zato obstaja trenutna možnost povečanja obstoječe trgovske mreže le v smotrni naložbi vseh lastnih skladov ter v zelo odgovornem gospodarjenju z vsemi drugimi finančnimi viri. Že dolgo je znano, da velik del slovenske trgovine ne razpolaga z zadostnim lastnim obratnim kapitalom, ki vsekakor — in to vedno bolj — hromi po-

slovnost trgovine. Zato bomo morali ob vsakoletni delitvi tudi temu vprašanju posvetiti vsokozornost.

Pri izvajanju programa vsakoletnih investicij se moramo držati načela, da nalagamo kapital le v objekte, ki po svoji lokaciji predstavljajo najrentabilnejše naložbe. To še predvsem zaradi tega, ker kapital, pa najsi bo bančni ali lastni, postaja vedno dražji in je njegova cena ob dosedanjih kreditnih pogojih še komaj dostopna živilski trgovini. Naša kreditna banka v Ljubljani, prav tako pa tudi ostale banke v Sloveniji, sicer nudijo določene kredite trgovini, vendar samo v okviru sistema vračanja lastnih sredstev pri banki. S takim načinom, ki je trenutno edino možen, pa se pred celotno naše podjetje potavlja nujnost združevanja sredstev za razširjeno reprodukcijo. Samo na ta način je možno zagotoviti permanentno zadovoljivo dinamiko rasti podjetja kot celote. Ta interes po združevanju sredstev pri nas obstaja tako pri poslovnih enotah, kakor tudi pri obratnih enotah, ker pri večanju prodajnih kapacitet se veča tudi plasman proizvodnje naših obratnih enot. Zato ta skupni interes zelo odgovorno postavlja pred vse nas veliko odgovornost pri investicijskih vlaganjih ter solidarnost pri ustvarjanju investicijskih virov. Istočasno pa daje tako enoten sistem izvajanja razširjene reprodukcije solidno perspektivo razvoja celotnega podjetja in končno tudi edino realno možnost ob upoštevanju pogojev in možnosti, ki jih trenutno podjetje kot celota ima.

Pred dvajsetletnico našega podjetja

MODERNIZACIJA IN NAGLO POVEČANJE ŠTEVILA TRGOVSKIH LOKALOV

NASTANEK PODJETJA

Leta 1949 je bilo v Ljubljani ustanovljeno trgovsko podjetje »Živila«. Ob ustanovitvi je podjetje pričelo delati s skromnimi sredstvi in samo z 18 zaposlenimi. Različne so bile težave in številni uspehi, ki jih je podjetje prehodilo na svoji razvojni poti do danes. Pri tem se je podjetje širilo predvsem na podlagi lastnih sredstev in solidarnosti celotnega kolektiva. Zato pa je bilo treba marsikdaj prezreti osebne potrebe članov kolektiva. Prvi pomembni korak na tržišču je pod-

jetje lahko napravilo šele s sprostitvijo v živilski industriji. Od tedaj pa je nenehno širilo asortiment svojega blaga. Zaupanje med kupcem in prodajalcem, prisotnost in odkritosrčnost v poslovnem sodelovanju, to je bila osnova, na kateri je kolektiv gradil svojo trgovsko hišo.

V letu 1961 je zajel proces integracije tudi podjetje Mercator. Podjetju se je pripojilo 16 samostojnih trgovskih podjetij, pa tudi Tovarna mesnih izdelkov, Hladilnica, EMBA in Investa v Ljubljani. Tako je nastalo podjetje, ki je eno izmed največjih trgovskih podjetij živilske stroke v Jugoslaviji.

Podjetja, ki so se pripojila, so dobila status enot s svojimi samoupravnimi organi, pravicami

in dolžnostmi, ki so določene v statutu podjetja. Zato lahko označimo podjetje po strukturi za ekonomsko, poslovno in organizacijsko skupnost samoupravnih poslovnih, obratnih, ekonomskih in drugih delovnih enot. Integracijski proces ni tako nikomur vzel samostojnosti, temveč je samo racionalno in smotrno opredelil področja, kjer je ta samostojnost ekonomsko možna, učinkovita in daje delovnim skupnostim dovolj realnih možnosti za resnično samoupravnost, predvsem pa zagotavlja nadaljnji vsestranski napredek podjetja kot celote, posameznih enot in utrditev medsebojnih razmerij na podlagi smotrne porazdelitve dela in visoke, zavestne discipline.

Vrednost osnovnih sredstev podjetja je bila v letu 1962, ko se je začel proces integracije, 2 milijardi 530 milijonov starih dinarjev, ob koncu leta 1968 pa se je vrednost osnovnih sredstev dvignila na 7 milijard 600 milijonov starih dinarjev. To veliko povečanje sredstev je omogočila uspešna in obširna reprodukcija, v katero je veletrgovina Mercator vložila vsa razpoložljiva lastna sredstva, ostali viri za razširjeno reprodukcijo (sredstva bank in teritorialnih družbeno-političnih skupnosti) so bila zelo slabo udeležena pri takšni razširitvi osnovnih sredstev.

RAZKORAK MED MOŽNOSTMI IN POTREBAMI INVESTIRANJA

Kljub takšnim uspehom podjetja in povečani ekspanziji na tržišče pa pri Mercatorju še vedno ugotavljajo, da so določena področja pri nas še nezadostno oskrbovana z artikli, ki jih naša proizvodnja nudi tržišču. Stanovanjska izgradnja se je namreč v preteklih letih izredno dinamično razvijala ob udeležbi sredstev bank, gospodarskih organizacij in individualnih sredstev. Tako so nastale nove in nove stanovanjske soseske. Izgraditev prepotrebni oskrbovalnih centrov v novih naseljih pa je bila prepuščena samim trgovskim organizacijam, morale so nalagati lastna sredstva v nove objekte. Tako dokaj skromna akumulacija v trgovini nikakor ne more v korak z dinamično stanovanjsko izgradnjo in je zato razkorak med potrebami novo nastalih stanovanjskih naselij in možnostmi trgovine, da bi organizirala sodobno oskrbo teh naselij, vsak dan večji.

Kljub težnji, da pokrivajo le nujne, normalne potrebe občanov, so naleteli na nekatere probleme, zaradi katerih menijo, da slovenska trgovina v slovenskem gospodarstvu še vedno nima tištega mesta, ki bi ji glede na njeno družbeno funkcijo pripadalo. Pravijo, da so prepričani, pa tudi

(Nadaljevanje na 10. strani)

MNENJE DIREKTORJA PE »GRMADA« TOV. JOZETA RENERJA

O skupnih naložbah sredstev

V zadnjem času so imeli člani samoupravljanja našega podjetja in PE v pretresu perspektivni program investicijske graditve in njeno finansiranje. Soglasno sprejetje tega plana je ena od zelo pomembnih odločitev delavskih svetov enot našega podjetja. Sedaj lahko postopoma pričnemo z realizacijo postavljenega plana, toda če hočemo stvari postaviti na čisto, kot temu pravimo, moramo najprej in to takoj postaviti finančne odnose med enotami na ekonomske principe.

Po sklepu CDS bodo v bodoče novi lokali dani PE v uporabo z najemno pogodbo. To je pravilno, ker se objekti gradijo iz skupnih sredstev. Prav zaradi najemnine me je že več tovarišev spraševalo, kaj mislim o višini najemnine za m². Razumljivo je, da nimam pravice določati višino najemnine za lokale, grajene iz skupnih naložb, toda prepričan sem, da bodo morale komisije in CDS podjetja pri končni odločitvi o višini najemnine upoštevati naslednje.

1. Temeljito preštudirati in analizirati delitev dohodka (minimalna rentabilnost je v delitvi dohodka že postavljena, to je 12% čista razlika v ceni je po obstoječi notranji zakonodaji obvezna).

2. Potrebno bo sestaviti poslovnik za vzdrževanje poslovnih objektov, ki so zgrajeni iz skupnih sredstev.

3. Določiti, kdo naj vzdržuje — kdo naj plača tekoče investicijsko vzdrževanje poslovnih objektov. Verjetno bi kazalo, da to opravlja enota, ker je pač neposredno zainteresirana, da je objekt v redu vzdrževan. Primerno bi tudi bilo, da se postavi kontrolna služba za kontrolo, kako se vzdržujejo poslovni objekti.

4. Glede naložbe in črpanja virov za investicijsko izgradnjo je nujno potrebno uvesti kontokorent za vsako enoto posebej, tako za pasivni kakor za aktivni saldo. To naj istočasno služi za obračun obresti, pasivnih in aktivnih.

5. Določiti obrestno mero, katera naj bi bila načeloma enaka za pasivne in aktivne salde, vendar po potrebi bi se lahko tudi spre-

minjale, razumljivo s sklepi CDS in DS.

6. Določiti, kam naj se stekajo obresti od skupnih naložb.

7. Glede na to, da so lokali skupna lastnina, bi prišlo v kalkulacijo za določitev najemnine naslednje:

- amortizacija objekta,
- obresti od vložnih sredstev enot (skupna sredstva),
- obresti od morebitnih bančnih in drugih kreditov,
- stroški zavarovanja poslovnega objekta,
- morebitni drugi nepredvideni stroški (takse, davki na zemljišča in podobno).

8. Kaj storiti, če objekt ni rentabilen. Tu lahko nastaneta dva momenta:

- objekt je zgrajen za nekaj let naprej, kar praktično pomeni, da bo nekaj let posloval z izgubo, ne bo prinesel predvidene akumulacije, v našem primeru 12%, temveč samo 6%, 8 ali 10%.
- da je objekt v osnovi nepravilno in neekonomično zgrajen.

Mnenja sem, da bi morale PE v takem primeru napraviti temeljito analizo za vsak tak objekt in predlagati DS oz. CDS v dokončno rešitev. Rešitev je lahko več:časno znižanje obveznosti do skladov. To znižanje lahko traja toliko časa, da se predvideno območje lahko dopolni ali celo spremenijo predmet poslovanja, in če ne gre drugače, naj se objekt odhrodi.

9. Vprašanje, kje naj bodo sredstva za investicijske naložbe, menim, da je najboljša, če so na skupnem žiro računu podjetja, toda treba je organizirati točno in ažurno vodenje evidence o stanju sredstev za investicije za vsako PE posebej. Pri tem je imeti pred očmi, da bomo konkurenčni in rentabilni le, če bomo dobro gospodarili, torej s čim manjšimi sredstvi dosegli čim večji uspeh. Čisti medsebojni odnosi, dobro naložena sredstva in ekonomično poslovanje so temelj za sedanji in za nadaljnji razvoj podjetja, to je v interesu posameznika, PE, podjetja in družbe kot celote in kjer smo se dolžni vsi skupaj boriti.

RAZŠIRITEV OSNOVNIH SREDSTEV — POVEČANA REALIZACIJA

Veletrgovina Mercator oskrbuje z osnovnimi artikli velik del slovenskega področja tako z detajlistično kot grosistično dejavnostjo. Z grosistično dejavnostjo oskrbujejo z artikli podjetja po vsej Sloveniji in deloma v SR Hrvatski. V detajlistični mreži oskrbuje Gorenjsko, del Štajerske, celotno ljubljansko kotlino ter Notranjsko in Dolenjsko. Na celotnem slovenskem teritoriju imajo 292 prodajal, od tega 39 moderno urejenih samopostrežnih trgovin in 5 večjih blagovnih hiš.

Podjetje je v letu 1953 doseglo 1 milijardo 400 milijonov starih dinarjev realizacije s 47 zaposlenimi. V letu 1967 je bila letna realizacija že 65 milijard 500 milijonov starih dinarjev in 2.522 zaposlenih. Poslovno leto 1968 bodo predvidoma zaključili že s približno 85 milijardami starih dinarjev realizacije.

Dinamiko minulega razvoja podjetja lepo ilustrirajo tudi doseženi povprečni osebni dohodki. Leta 1962 je bil povprečen mesečni osebni dohodek 31.100 starih dinarjev, za leto 1968 pa predvidevajo, da bo povprečni osebni dohodek 102.600 starih dinarjev.

PE »ŠPECERIJA«: »Ste dobro nakupili?« (Iz SP Gregorčičeva 13)

(Nadaljevanje z 9. strani)
potrošniki sami jih na to opozarjajo, da je še vrsta možnosti večjega zajemanja kupne moči domačih prebivalcev kakor tudi inozemskih kupcev, saj je Slovenija vedno bolj zanimiva za turiste. Zato menijo, da bi morali v prihodnje tudi trgovini omogočiti, da razpoložljivo kupno moč zajame s tem, da se tudi trgovskim podjetjem omogoči najetije sprejemljivih investicijskih kreditov. Takšno kreditiranje bi bilo po njihovem mišljenju brez posebnega rizika in družbi le v korist.

TRGOVINA NE SME POZNATI TERITORIALNIH MEJA

Če hoče trgovina v redu izvajati svojo družbeno funkcijo, ne sme poznati meja teritorialnih skupnosti, pa naj bodo to občine ali republike. Jugoslovansko tržišče mora biti odprto vsem, ker

modernizirajo trgovske lokale prav tako kot v mestih.

ZA ENOTNEJŠE OBRAČUNAVANJE PROMETNEGA DAVKA

Pri Mercatorju tudi močno negodujejo nad novo predvidenim obračunavanjem prometnega davka in poplavami različnih stopenj obračunavanja. Pri tem menijo, da je razumljivo, da pride do objektivnih težav v vsakem razvojnem procesu, da pa so tudi taki, ki jih zares ne bi bilo treba, in navedene spadajo mednje. Takšen način obračunavanja povzroča namreč v trgovini le nepotrebno delo in stroške ter jača administrativni aparat. Pravijo, da so prepričani, da se lahko doseže enak finančni uspeh z dokaj enotnejšo obliko obračunavanja, če že ne z enotnimi stopnjami, pa vsaj

Veletrgovina Mercator bo praznovala v prihodnjem letu 20-LETNICO SVOJEGA OBSTOJA. Ko se bližajo temu jubileju, menijo pri Mercatorju, da bodo kljub ne najboljšim družbenim pogojem tudi v prihodnje premagovali težave, ki jim bodo »pri-

hajale na pot«, in smelo ter z upanjem v ustvarjalne sile kolektiva in v to, da bo lahko tudi trgovina postala enakovredna drugim gospodarskim panogam v naši družbi, stopili drugi dvajsetletnici svojega obstoja naproti. (Po časopisu »Komunist«)

PE »HRANA«: V obnovljeni prodajalni (Puharjeva ulica) je promet še večji kot prej

bo le tako omogočena izmenjava blaga od področja do področja. Pri tem ne sme biti važno, kdo bo ta blagovni promet opravljal, temveč je bistven cilj to, da so proizvodne dobrine dostopne skoraj slehernemu jugoslovanskemu občanu. Večina občinskih skupščin pri nas je to funkcijo trgovine doumela in jo tudi po svojih močeh podpirajo, so pa še vedno nekatere, ki vsak poseg prek meja ene občine v drugo ocenjujejo: to podjetje je naše, ono pa je tuje. Takšna gledanja omogočajo le odlivanje kupne moči domačih prebivalcev iz domače v drugo občino in zmanjšujejo proračunske dohodke, ki bi jih ob pametni politiki občine lahko zajeli.

Odprt problem trgovinske dejavnosti pri nas je tudi ta, da trgovska podjetja v prizadevanjih, da bi bili lokali dodeljeni trgovskim organizacijam, niso uspela. To so ostale gospodarske organizacije že dosegle, trgovina pa je zaradi tega že ves čas prizadeta. Nenormalno je, da naslov lastništva lokala omogoča popolno zakonsko nezaščito trgovske dejavnosti. Tu so predvsem omenjali kmetijske zadruge, ki so se v preteklosti ukvarjale tudi s trgovino, ker so s profitom te dejavnosti hotele pokrivati primanjkljaj v kmetijski dejavnosti. Ta problem Mercator močno občuti, ker je svojo detajlistično dejavnost razvil ne le v večjih centrih, temveč tudi na vasi, kjer urejujejo in

z zmanjšanjem števila stopenj. Menijo, da je zares nenormalno, da je na sorazmerno tako majhnem področju, kot je slovensko, toliko različnih cen za posamezne artikle. Že v interesu razvoja turizma bi bilo, da dosežemo večjo enotnost.

SKRB ZA CLOVEKA IN STROKOVNOST

Podjetje Mercator skrbi tudi za izpopolnjevanje strokovnega kadra, tako so samo v zadnjih petih letih vložili v strokovno izobraževanje svojih delavcev okoli 520 milijonov starih dinarjev.

Tovariši, s katerimi smo se pri Mercatorju pogovarjali, so tudi dejali, da vedo, da je bil takšen napredek, kakršnega so dosegli, možen le ob zavestnem sodelovanju vsega kolektiva. To dokazuje, da je človek s svojim zavestnim ravnanjem pomemben faktor vsega napredka, zato tudi niso zamenjali pogojev dela in življenja članov kolektiva. Tako so iz sklada skupne porabe dodelili že nad 500 milijonov starih dinarjev za rešitev stanovanjskih problemov zaposlenih.

Podjetje ima tudi lastne strokovne službe za analizo tržišča in druge ter kompletne inženiring, ki je za razvoj in delo takšnega podjetja, kot je Mercator, nujno potreben. Že več let tudi izmenjujejo izkušnje in kadre z eno izmed vodilnih švicarskih firm »Migros«.

PE »STANDARD«: Dolenjci pravijo: »Tudi v Novem mestu imamo štando!«

Pogled v preurejeno prodajalno na Bregu 22 v Ljubljani. Dolgo je čakala, da je prišla na vrsto, zato pa je temeljito drugačna. S preureditvijo smo odpravili eno najbolj zaostalih prodajal v središču mesta. Delavci v njej z veseljem ugotavljajo občuten porast prometa

Delo naših pridnih rok se zrcali tudi v številnih novih in prenovljenih prodajalnah

Zagotovo vam ni prišlo na misel, da bi prešteli svoje korake ali v kilometrih izmerili pot, ki ste jo prehodili v enem tednu, v enem letu v svoji prodajalni, koliko kilogramov ste prenesli na svojih rokah, koliko embalaže premetali. Koliko kruha, žemelj ste prešteli, naložili mleka v vitrine. Zagotovo niste delali teh »obračunov«. Prav verjetno pa ste spremljali številke o dnevnem, mesečnem in letnem prometu in razmišljali o tem. In vendar: če bi ne bilo toliko teh korakov, toliko in toliko prenesenih kilogramov, kilometrov prehojene poti, skratka, tolikanj s trudom opravljenega dela, fizičnega in intelektualnega, vseh delavcev, ki predstavljajo celoto podjetja, bi danes ne mogli zapisati: letos smo odprli 17 adaptiranih in nanovo zgrajenih prodajal, imeli torej 17 »otvoritev«, bolj ali manj slovesnih, pa tudi »tihih« in povsem skromnih. Zares kar lepo število in uspeh!

OTVORITVE NOVIH PRODAJALN IN ADAPTACIJE

20. I. — Trg Mladinskih delovnih brigad, Ljubljana, PE HRANA — adaptacija

7. II. — Grosuplje — PE HRANA — nova samopostrežba in bife

7. III. — Metlika — PE METLIKA — nova samopostrežba, mesnica in bife

29. IV. — Luče — PE JELKA — nova samopostrežba

21. VI. — Vevče, Ljubljana — PE POLJE — nova samopostrežba, mesnica in bife

11. VII. — Novo mesto — PE STANDARD — nova blagovnica

9. IX. — Levstikov trg, Ljubljana — PE GRMADA — adapta-

9. X. — Tržaška 22, Ljubljana — PE EMONA — adaptacija

30. X. — Podutik, Ljubljana — PE GRMADA — nova prodajalna klasičnega tipa

31. X. — Vrhovci, Ljubljana — PE HRANA — nova samopostrežba, mesnica in bife

2. XI. — Kranj, PE PRESKRBA Tržič — nova prodajalna klasičnega tipa

9. XI. — Breg 22, Ljubljana — PE EMONA — adaptacija

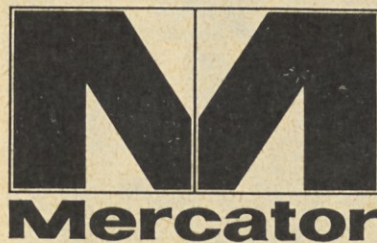
22. XI. — Celovška c. 62, Ljubljana — PE HRANA — adaptacija

27. XI. — Puharjeva 3, Ljubljana — PE GRMADA — adaptacija

26. XI. — Gregorčičeva 13, Ljubljana — PE SPECERIJA —

nova samopostrežba, bife in mesnica

7. XII. — Dolenjska c. 55, Ljubljana — PE ROŽNIK — nova mesnica

7. XII. — Dolenjska c. 55, Ljubljana — PE ROŽNIK — nov bife

Podpredsednik centralnega delavskega sveta tov. Vilko Korenčan odpira samopostrežbo in bife na Vrhovcih

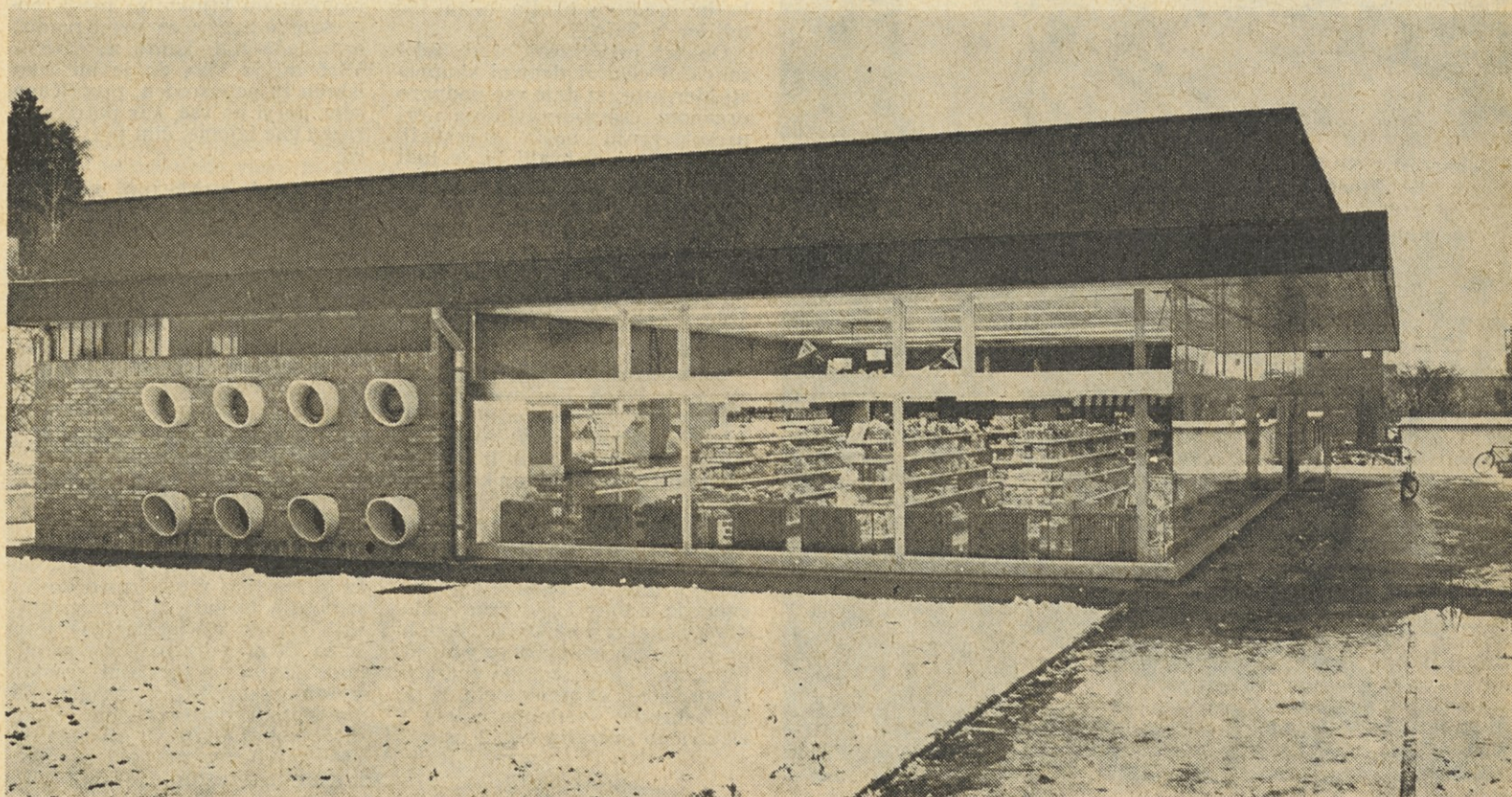
Priznajmo, dokajšen uspeh! In če se ozremo še po številnih gradiliščih, kjer gradijo nove pavi-ljone za naše nove samopostrežbe, mesnice in bifeje, ter po lokalih, kjer so v teku adaptacije zastarelih prodajal, ko pričakujemo, da bomo do konca leta odprli vsaj še štiri izmed njih, potem je podoba naših prizadevanj in uspehov toliko popolnejša.

Morda ste se spraševali, zakaj toliko adaptacij, zakaj toliko novogradenj... Kdo pri tem sodeluje s finančnimi sredstvi, ali ne nosimo le sami pretežni del tega investicijskega bremena. Kaj nas vodi v tej investicijski politiki?

Zastarele prodajalne in v njih zastarela oprema, nefunkcionalnost prostorov, pomanjkljivosti s sanitarnega vidika, težavno poslovanje in še in še, kar bi lahko našeli, to so pglavitne pomanjkljivosti, ki jih odpravljamo z adaptacijami. Širši izbor blaga v prodajalnah, higienska ureditev prostorov, vabljivejša ureditev notranjosti in zunanosti lokalov, olajšanje dela delavcem v prodajalnah ob tehničnih pripomočkih, to so koraki, ki vodijo k naprednejšemu trgovanju, kulturnejši postrežbi, k večjemu prometu v prodajalnah...

Pri novih gradnjah je stvar nekoliko drugačna. Z njimi rešujemo problem nezadostne razvejanosti trgovske mreže, ki je dokaj zaostala za stanovanjsko izgradnjo in ovira hitrejšo menjavo blaga, učinkovitejšo in hitrejšo pot dobrin od proizvajalca do potrošnika — ob nenehni rasti njegovega življenjskega standarda.

Pa si oglejmo nekaj otvoritev prodajal in prisluhnimo mislim in besedam, ki so jih izrekli naši sodelavci — delavci v prodajalnah, projektanti in potrošniki!

Še pogled s strani. Pod samopostrežbo na Vrhovcih je velik, nov parkirni prostor. Gradbena dela in ureditev okolja so veljala preko 130 milijonov starih dinarjev

Nova samopostrežba na Vrhovcih

Samopostrežbo in bife na Vrhovcih je odprl podpredsednik CDS tov. Vilko Korenčan. Na otvoritvi je med drugim dejal:

»Spet smo se zbrali, da na skromen način poudarimo eno izmed ponovnih letošnjih delovnih zmag, ki smo jo napovedali že v

Novem mestu, ob otvoritvi ene največjih blagovnic naše trgovske hiše. Ko odpiramo moderno samopostrežbo in bife na Vrhovcih, ne moremo mimo tega, da ne bi omenili, da odpiramo v tem tednu kar tri nove prodajalne, od katerih je ena začela včeraj obra-

tovati v Podutiku, tretjo pa bomo odprli v soboto v Kranju.

Ko ugotovljamo rezultate naših prizadevanj na Vrhovcih in se ozremo na naša številna gradbišča novih samopostrežb po Ljubljani in izven nje, lahko upravičeno samozavestno trdimo, da gradimo prodajalne, ki so tehnično naj sodobnejše opremljene, skratka take, da resnično pomenijo prispevek k posodobljenju trgovine na Slovenskem.«

Nato je tov. Korenčan navedel nekaj podatkov o novem trgovskem obratu in nadaljeval:

»Od celotne površine 440 m² odpade 295 m² na prodajni prostor in 58 m² na bife s priročno kuhinjo. V stavbi so še skladišča ter še posebej ohlajevalni prostor za shranjevanje mesa, sadja in zelenjave, posebej med njimi tudi komora za globoko hlajenje, namenjena hrambi mesa. Zares sodobno opremljen trgovski obrat.

Obrat je veljal preko 140 milijonov Sdin, od tega gradbena dela in ureditev okolja blizu 130 milijonov Sdin.

Ob tej priložnosti bi se želel zahvaliti celotni delovni skupnosti Mercator, ki daje vso podporo organom samoupravljanja pri uresničevanju naših investicijskih načrtov, zahvalil bi se tudi vsem sodelavcem Investe, ki tokrat že deluje kot samoupravna obratna enota Veletrgovine Mercator. Tudi od njihovega prizadevanja bo odslej vse bolj odvisna uspešnost in funkcionalnost novih obratov in skupna, specifična nota novih trgovskih obratov naše hiše.

SP Vrhovce je projektiral ing. arhitekt Peter Kerševan, sedaj član naše delovne skupnosti, OE Investa. Objekt je tipizirana izvedba, ki smo jo osvojili za naše samopostrežbe srednjih kapacitet in je podobna SP in bifeju na Vevčah, le da ji je arhitekt dodal nekaj izboljšav.

Obrat ima svoj lasten agregat, ki v primeru izpada električne energije iz omrežja oskrbuje hladilne naprave za elektriko. Podobno je poskrbljeno tudi za razsvetljavo, za katero se črpa energija iz posebnega akumulatorja, ki tako oskrbuje svetlobna telesa z električno energijo do 12 ur.«

Dober mesec dni po otvoritvi sem obiskala delavce v samopostrežbi na Vrhovcih. Zanimalo

me je, kako se je kolektiv vživel v svoje delo, kako se počuti in če jih kaj teži.

»Imate kaj težav pri delu?« sem jih vprašala. »Ne dosti, pa vendar!« je ljubeznivo dejal poslovodja. »Saj veste, prodajalno smo odprli skoraj istočasno, kot so obrtniki končali svoja dela: seveda smo pričakovali, da bodo malenkosti, ki so še ostale, v nekaj dneh urejene, vendar temu ni tako...«

»Pogrešam, da za skladiščnim prostorom ni napušča. Bil bi dobrodošel pri razkladanju blaga, zlasti še, kadar dežuje. Tudi z embalažo so težave, ker je ni kam dati.«

Milan Kovač, ki dela v mesnici, pa je kar našteval:

»Oh, te cevi od centralne, ki vodijo pod stropom v mesnici, te delajo preglavice, ne meni, ampak mesu...«

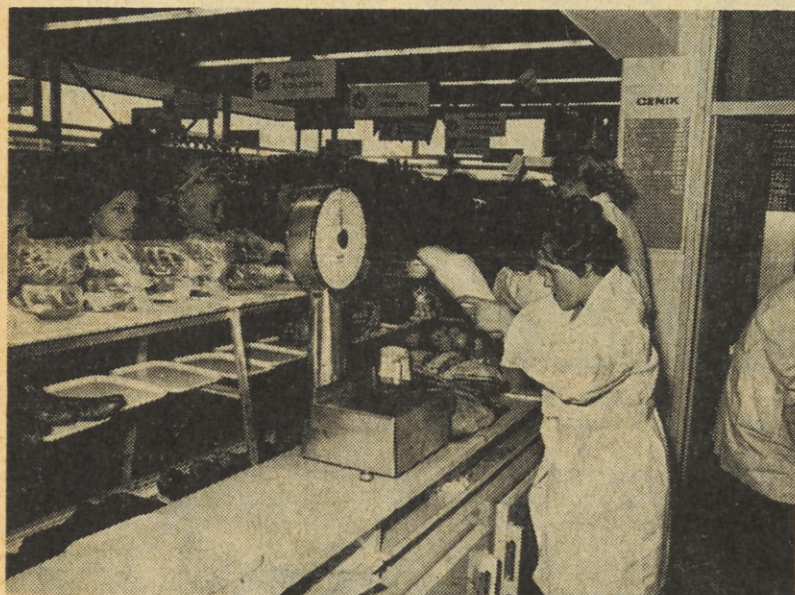
»In čok je tudi tako visok, da bi nujno rabil malo odra, da bi lažje sekal. Ta odlična mašina za mletje bi morala biti privita na mizo, da bi čvrsto stala, premalo imam kljukic za meso, pogrešam omarice za prvo pomoč in seveda tudi kanto za smeti.« Všeč mi je bilo, da je bil tako iskren in neposreden, prepričana sem, da si bo vse, kar potrebuje, razen ene izjeme, čim prej priboril.

Beseda je stekla tudi o prometu v samopostrežbi. Na dan otvoritve, ko je bil izreden obisk, so ustvarili 18.500 Ndin prometa, sicer pa ustvarjajo dnevno od 6 do 8 tisoč, ob sobotah preko 10 tisoč in ob nedeljah blizu 3.500 din prometa.

Tokrat v središču mesta Ljubljane

V Gregorčičevi ulici v Ljubljani je nova samopostrežba, bife in mesnica v eni izmed doslej najlepših in največjih stanovanjskih zgradb v Ljubljani. Obsega blizu 350 m² površine, od tega odpade 125 m² na prodajni prostor v samopostrežbi in mesnici, 85 kvadratnih metrov na bife. Skladišče je blizu 120 m², od tega 11 kvadratnih metrov ohlajevalnih komor in prostorov.

Vsi prostori tega lokala, boljše obeh lokalov, so prijetno urejeni, zlasti še bife. Diskretna razsvet-

V delikatessi v SP Vrhovci so posebnost škofjeloške specialitete v obliki kmečkega kruha, škofjeloških potic in kipnikov

SP Vrhovci: prvi kupci v mesnici. Še pogled na račun, če je vse v redu... Za prodajnim pultom — v kompletini opremiti — tovariš Milan Kovač

Pred našo SP v Gregorčičevi nenehno parkirajo kupci

ljava, svojevrstna rešitev ventilacije, originalna svetlobna telesa, k vsemu skladne tapete in prav take zavese, dajejo lokalu nadvse prijetno atmosfero. Arhitekta-projektanta: ing. arh. Peter Kerševan in ing. arh. Matjaž Tomori, nista imela lahkega dela. Razpoložljivi prostor je bilo tre-

ba smotrno izkoristiti in mu dati optimalno funkcionalnost.

Odlična je rešitev z medetažo nad delom samopostrežbe in bifeja, s katero je arhitekt pridobil lokalu nadaljnjih 30 m² funkcionalnega prostora. Kolikor smo se navduševali na Vrhovcih nad prijetnim vtisom tamkajšnje sa-

SP Gregorčičeva 13: bife iz ptičje perspektive. Degustacija kave »Mercator«, alkoholnih pijač Dana in Slovin, tobaknih izdelkov Tobačne tovarne Ljubljana ter prigrizkov in sladice z aspikom in jedilno želatino je privabila staro in mlado. Vsi pa so bili enotni v sodbi, da sta bife pa tudi samopostrežba prijetna in vabljava

SP v Gregorčičevi 13: Prodajalna je zares bogato založena

mopostrežbe, je »Gregorčičeva 13« kar zasenčila tovrstne dosežanje pridobitve.

Nov lokal vzbuja vsesplošno odobravanje prebivalstva iz vrst potrošnikov, pa tudi tistih, ki so ga »odkrili« in danes postali tamkaj stalni gostje. »Kako prijetno je stopiti v vašo prodajalno, čisto, urejeno, prijetnega izgleda, skratka s tako prijetno atmosfero,« so po vrsti zatrjevali številni

vrsto del, se pripravljali na jutrišnji dan, da bi čimhitreje ocenili in ujeli utrip in specifičnost potrošnje. Ob tem primeru naj zapišem: kako pomembna je ubranost kolektiva v sleherni prodajalni, še bolj pa v taki, ki se »vpeljuje«, bori za prestiž in afirmacijo v gosti mreži prodajaln in ob veliki konkurenci. Kolektiv v Gregorčičevi 13 je uspešno prestal svojo veliko preizkušnjo.

Še en detajl iz SP v Gregorčičevi 13: delikatesa in prodaja kruha SP v Gregorčičevi 13: Odklenkalo je starim, lesenim gajbam za spravilo steklene embalaže

SP Gregorčičeva 13: odlični kosi mesa, dobra propaganda za mesarja, pa tudi za Tovarno mesnih izdelkov

znanci in neznanci. »Z veseljem prideš v tak lokal, sproščeno se počutiš in vračaš v njega dan na dan.«

»Za otvoritev tako zahtevnega lokala, kot ga imamo v Gregorčičevi 13, bi skorajda morali uprizoriti 'generalko',« je dejala v pogovoru poslovodkinja tovarišica Vida Petrin. »Že v nekaj dneh poslovanja so se pokazale pomanjkljivosti, ki izvirajo iz nedokončanih manjših del. Več sodelovanja bi moralo biti tudi med projektantom in delavci v trgovini. Čeprav je ta princip pri nas v bistvu vpeljan, kaže, da ga bo treba še naprej skrbno gojiti. In še to, kupec drobnih pomanjkljivosti ne opazi, delo v trgovini pa trpi, kar čutijo zlasti zaposleni.«

Dolgi so bili večeri še ves teden po otvoritvi ob delu pozno v noč, ko so tam opravljali še

V Puharjevi 3 - Ljubljana

Prodajalna v Puharjevi 3 je bila adaptirana v sodelovanju s stanovanskim podjetjem Dom. Načrt za preureditev je izdelal ing. arh. Strukelj iz omenjenega podjetja. Adaptacija je trajala blizu dva in pol meseca. Bistvene pridobitve: montaža dveh dvigal in olajšan dovoz blaga. Olajšan dostop do skladišča blaga, razbremenitev najtežjega fizičnega dela; povečan prodajni prostor, pridobitev garderobe za delavce v trgovini, odstranjenje zastarele izložbe in še bi lahko naštevali.

»Kako se počutite v prenovljeni prodajalni?« sem vprašala poslovodjo tovarišica Jugovica. Tako nekako je odgovoril: »Razmestitev blaga je sedaj povsem dru-

gačna. Prve dni se bomo še lo-
vili, prepričan pa sem, da se bo-
mo hitro znašli! Dvigala so za
nas velika pridobitev, koliko truda
in muk s tem odpade. Tudi
naše stranke so sila zadovoljne
s preureditvijo. Se to, pri nas ne
boste videli nič več lesenih gajb
in druge embalaže. Delo z živili
teče kot v lekarni. Komisijone pri-
pravljamo zadaj v skladišču, kjer
je za to dovolj prostora. Tudi s
prometom prvih dni smo dokaj
zadovoljni; v prvih tednih smo
iztržili nad dva in pol milijona
starih din, sicer pa se giblje dnevni
promet od preko milijona do
milijona štiristo starih dinarjev.
In še to,« je pristavil, »v naši
prodajalni imamo izključno artik-
le živilske stroke. Naštel sem
jih preko tisoč petsto. Izbor blaga
smo res uspešno povečali.«

Projektant ing. arh. Štrukelj
pa je v malem intervjuju povedal:
»Čeprav sem slišal hudomušni glas,
da je lokal »lekarna«, temu ni tako.
Iskal sem najboljšo rešitev, ne da bi
prikrajšal na račun nove garderobe
prepotrebne skladiščne kapacitete.
Našel sem jo tudi v tem, da sem
pomaknil police ob glavni steni
nekoliko naprej, prostor za njimi
pa izkoristil za priročno skladišče
in za odhod v skladišče tudi z
leve skrajne strani lokala. Ogle-
dala na policah dajejo videz več-
jega prostora, ozke police pa tako
izgledajo bolj bogate.

Preurejene izložbe so usklaje-
ne z izložbami sosednega lokala
v isti zgradbi, ki je bil že davno
preurejen. Urejeno je tudi cen-
tralno ogrevanje, tako da so ra-
diatorji ob oknu, kot je pravilno
in ne za pulti, kjer so bili po-
prej. Z dvigali je rešen dovoz
blaga v skladišče, stene so oblo-
žene z marmorjem, skladno z
materialom, ki je bil na stebrih
na fasadi. Notranjost bodo po-
pestrili še svetlobni napisi. Opre-
mo je odlično izdelal TAMIZ
Mengeš. Z adaptacijo sem zado-
voljen.«

Tako pravijo tudi potrošniki,
ki se po dveh in pol mesecih v
vse večji meri vračajo v svojo
priljubljeno prodajalno na Pu-
harjevi 3.

V samopostrežbi na Tržaški 22

Samopostrežba na Tržaški 22
je preurejena iz klasične prodaj-
alne. »Vse drugačna klima vla-

Z odmikom polic od stene — na sredini, so pridobili za njimi še prostor za priročno skladišče
(Prodajalna v Puharjevi ulici, PE »HRANA«)

da zdaj v lokalu, tako za nas kot
za potrošnike,« je povedal Viktor
Brvar, poslovodja samopostrež-
be.

»Vse je lepše kot poprej, lažje
vzdržujemo čistočo na višini in
kar je najvažnejše, vrste artiklov
smo primaknili na police, med
drugim tudi nekaj galanterijskega
blaga. Izbor je kar za 20 %
večji. Samopostrežba nam kar do-
bro »prodaja«. Zapažamo, da
imamo dnevno do sto tisoč sta-
rih din več prometa, kot smo ga
imeli pred adaptacijo. Sploh ne
zmoremo sproti zalagati police.
Verjetno nas je tudi premalo,
vendar bomo še nekoliko poča-
kali, preden se bomo odločili, da
povečamo število delavcev v pro-
dajalni.«

PE »EMONA«: Nova »mini« SP na Tržaški 22

Puharjeva 3: poslovodja Jugovič in tovarišica Marinka pri delika-
tesah, ki so s preureditvijo dobile dokaj več prostora

Preurejena prodajalna na Levstikovem trgu v Ljubljani. Finančni
rezultat: kar zadovoljiv porast prometa. Načrt za adaptacijo —
ing. arh. Jerasova iz Zavoda za ureditev Stare Ljubljane

PRI »MINI« KOLEKTIVU NA DOLENJSKI 55

Nazadnje smo odprli dva lokala na Dolenjski cesti 55: mesnico in bife, ki smo ju »vselili« v adaptirane prostore v prizidku hiše, kjer že vrsto let posluje prodajalna poslovne enote Rožnik. Zanimivo je, da zaposluje nov bife »najmlajše člane naše delovne skupnosti«. Vse štiri tovaršice so pravkar sklenile delovno razmerje pri Mercatorju. Pravijo, da se kar dobro počutijo.

»Vse smo KV kuharice,« je povedela poslovodkinja bifeja tovarišica Marija Štancer. »Strežba ne bo vprašanje, še manj pa delo v kuhinji. Predvsem bomo skrbeli, da bodo naši topli obroki kar najbolj privlačni. Obiskali so nas že predstavniki Utensilije. Tovarna nima toplih obrokov, pa bomo delavcem me postregle z njimi. Tudi upokojenci so nas obiskali s podobnim vprašanji.«

Servirki Marinka in Marica sta imeli na otvoritvi prepolne roke dela. Obvezna, že tradicionalna degustacija kave, pijač in tobaknih izdelkov ob otvoritvi so to delo potrojile. Novim članicam naše delovne skupnosti želimo obilo uspeha na teh delovnih mestih!

PRI TOV. IVANU GRUBIČU

Tov. Grubič vodi novo mesnico na Dolenjski c. 55. Lokal ni posebno velik, meri nekaj čez 30 kvadratnih metrov.

»Kaj ste pripravili danes za svoje potrošnike?« sem ga vprašala.

»Pol goveda — blizu 100 kg, 28 kilogramov slanine, 50 kg teletine, 55 kg svinine, blizu 40 piščancev in še 80 kg sortirane nakošane perutnine.« Ljubeznivo mi je razložil, da gre v hladilno ko-

moro do 400 kg mesa in še pristavil, da je s prometom prvega dne kar zadovoljen. Do 17. ure je bilo v blagajni 340.000 Sdin, kljub temu, da je v neposredni bližini, preko ceste, še ena mesnica.

Če pa želite kupiti na vago koškoja jetra, želodčke, bedra ali perutnice, kar pohitite k njemu, zagotovil mi je, da prodaje perutnine v kosih ni pripravil le za dan otvoritve...

A. Ambrožič-Uršič

Opomba uredništva: O otvoritvah nekaterih drugih novih ali adaptiranih prodajaln smo pisali že v prejšnji številki. Morda smo kljub temu kakšno izpustili. Za to se oprostamo, hkrati pa prosimo kolektive prodajaln in vodstva PE, da nam sami poročajo o otvoritvah ali drugih delovnih uspehih. Seveda pa uredništvo pričakuje od njih tudi druge članke v zvezi z delom.

PE »HRANA«: Po delu se prileže kozarček (Motiv iz SP Vrhovci)

Občni zbori sindikalnih podružnic enot

Ob koncu letošnjega leta so razpisani občni zbori sindikalnih podružnic enot, na katerih bodo dale obračun dela za minulo obdobje, izvoljena bodo nova sindikalna vodstva in sprejeti programi dela za naslednje obdobje. Namen občnih zborov ne sme ostati samo v formalni potrebi po izvolitvi novih vodstev, marveč v vsebinski obogatitvi dela sindikatov, biti morajo mobilizacija vseh nas in vsakega posameznika, da ustvarjalno in neposredno sodelujemo pri konkretizaciji nalog, ki jih zahteva dosledno izvajanje gospodarske in družbene reforme, poglobljanje samoupravljanja in ustvarjanje demokratičnih družbenih odnosov.

Politično izhodišče in splošen okvir letošnjih občnih zborov je

borba za uresničevanje smernic izvršnega komiteja in predsedstva CK ZKJ, sklepov X. seje CK ZKJ, stališč v dokumentih VI. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije in sklepov prve konference slovenskih sindikatov.

Pri vsebinskih pripravah za občne zборе moramo upoštevati dejstvo, da je vendarle osnovni interes posameznika in kolektivov ustvarjanje takega dohodka, ki bo omogočil normalno rast osebnega in družbenega standarda in perspektivo njihove čvrste ekonomske in družbene eksistence v naši samoupravni družbi. Povečanje osebnih dohodkov oziroma njihovo usklajevanje z gospodarstvom je možno samo s povečanjem obsega dela, zmanjšanjem stroškov poslovanja in

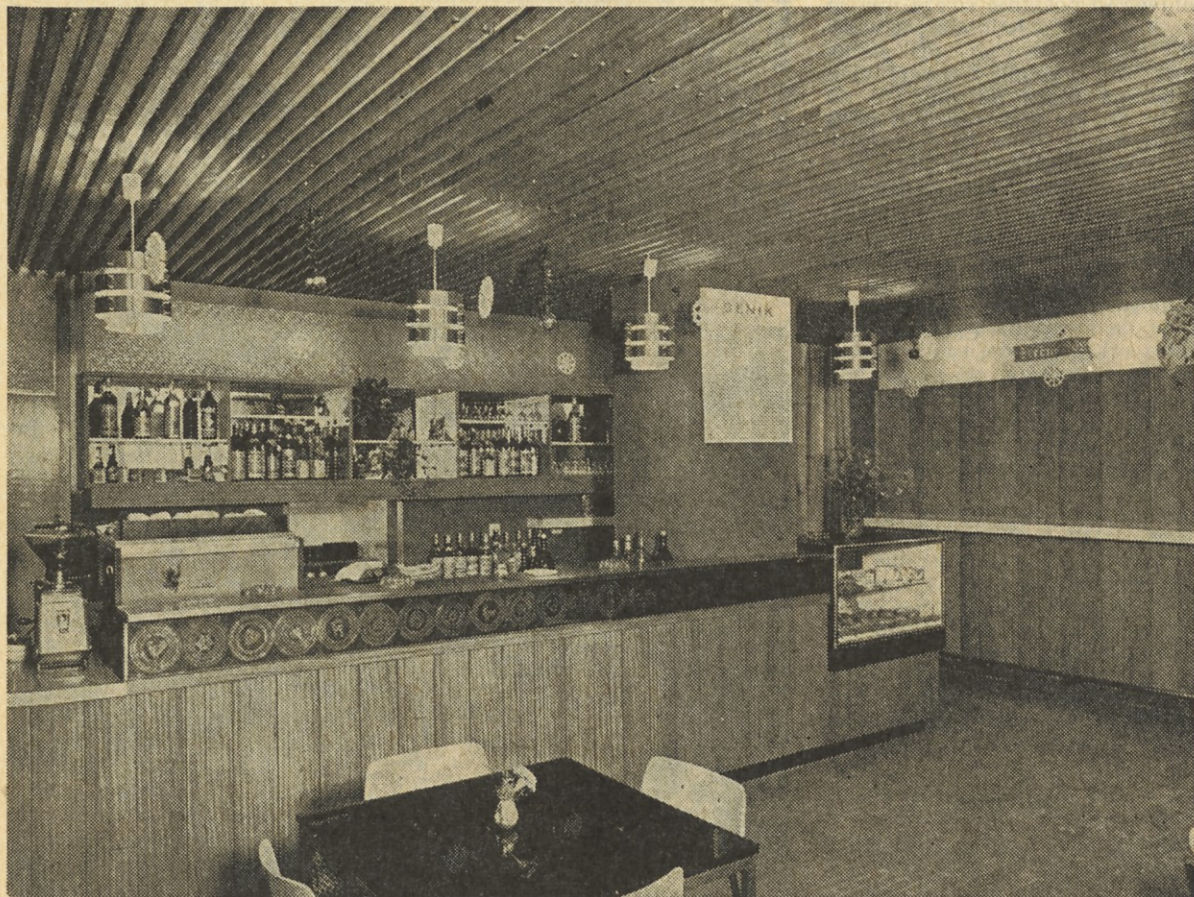
izboljšanjem kvalitete dela. Sindikalne organizacije morajo o tem razpravljati, zavzeti do teh vprašanj svoja stališča, odločno podpreti pozitivne težnje in se s političnimi sredstvi boriti za njihovo uresničitev med svojim članstvom.

Kolikor bomo občne zборе tako zastavili, toliko bolj bomo znali izluščiti dejanske probleme in možnosti za njihovo reševanje, toliko bolj bo rasla vloga sindikata v posameznem kolektivu. Samo s konkretnim delom lahko sindikat dobiva svoje mesto kot politična organizacija v kolektivu.

Taka usmeritev zahteva tudi politično in strokovno sposobna sindikalna vodstva. Zato moramo vse priprave naših občnih zborov izvesti z vso odgovornostjo. V izvršilne odbore moramo kandidirati take delavce, ki s svojo aktivnostjo, znanjem in ugledom med članstvom jamčijo uspešnost dela sindikalne organizacije in njeno uveljavitev v prizadevanjih za hitrejši razvoj posameznih enot in podjetja kot celote ter za uveljavljanje samouprave, izvajanje perspektivnega plana podjetja in s tem ciljev gospodarske reforme. Imeti pa moramo tudi posluh za človeka in njegove probleme.

Kolikor bomo imeli politično samostojna in zrela vodstva, potem lahko pričakujemo, da bo lahko sindikat odločno nastopal proti kakršnim koli tendencam omejevanja samoupravljanja, znal bo mobilizirati celotno članstvo v podporo vsem pozitivnim ukrepom v kolektivu.

Ob tem bi še posebej opozorili na nujnost, da pridejo v sindikalna vodstva tudi mlajši člani kolektiva, da tako začnejo prevzemati politično odgovornost za delo posameznih političnih organizacij, da si s tem pridobijo doseganja izkustva starejših sodelavcev v teh organizacijah in da ne vidijo samo svoje delo na posameznih delovnih mestih. Sindikat je in bo ostal politična organizacija vsega delavskega razreda, zato moramo odgovornost za njegovo rast in uveljavljanje pri doseganju skupnih ciljev čutiti vsi.

Novi bife na Dolenjski c. 55. S kuhinjo vred ne presega 55 m². Okusno opremljen, z diskretno razsvetljavo in prijetnim osebjem daje kar se da prijeten vtis

Detajl iz Gregorčičeve 13: trafika in prodaja časopisov

NASTOP DELA — POMEMBEN DOGODEK V ŽIVLJENJU DELOVNEGA ČLOVEKA

Delam na delovnem mestu, ki ima opravka z uvajanjem na delo vajencev-praktikantov, pomočnikov, poslovođij itd. Znano je, da je prvi vtis, ki ga dobi novodošli član kolektiva o podjetju, zelo pomemben. Navada je, da damo na vpogled novo sprejetemu delavcu statut podjetja, pravilnik o delitvi OD, pravilnik o delu poslovalnice itd. Vendar se mi zdi, da so ti akti tako obsežni in zamotani, da jih član navidezno sicer prebira, toda prepričan sem, da jih tako hitro ne more prebrati, še manj pa razumeti.

Dejstvo je, da živa beseda bolj učinkuje, kot temu pravimo, več zaleže. S tem ne mislim, da v bodoče ne bi dajali omenjenih in drugih aktov novodošlim članom, ne, celo potrebno in umestno bi bilo z notranjo zakonodajo zagotoviti, da omenjene akte dobijo na vpogled, če ne drugače, vsaj v skrajšani obliki, vsi na novo zaposleni. Tudi sam ceremonialni postopek pri sprejemu, kot je spoznavanje novega člana s svojimi bodočimi sodelavci in sodelavkami, je zelo koristen in praksi potreben. Poudariti moram, da ni odveč prebrati ali v prosti besedi povedati tele trgovske zapovedi:

1. poštenje,
2. vztrajnost,
3. delovna disciplina,
4. dobra volja,
5. čut odgovornosti,
6. dobri medsebojni odnosi.

Menim, da je preveč suhoparno novemu delavcu povedati samo omenjene »zapovedi«, boljše je na kratko obrazložiti, kako se jih poslužujemo v vsakdanji praksi.

Poštenje

Poštenje je za trgovskega delavca nujnost in prva temeljna vrлина. To poudarjam zato, ker ima trgovski delavec vsak dan v rokah blago in denar. Istočasno ima, kot vsi drugi ljudje, svoje potrebe in na žalost marsikatero blago, posebno pa denar, kaj rado zapelje.

Navadno povemo primerjavo, in sicer: če vzamemo v roke kozarec, ga vržemo na tla — se razbije, gremo v trgovino in kupimo drugega. Če pa kozarec vzamemo, ukrademo, tega ne moremo plačati. Res je tudi, da mnogi uspejo enkrat, tudi dvakrat ali celo več-

krat, kot temu pravimo, »sunejo« nekaj blaga ali denarja. Imamo številne primere pri vajencih pa tudi pri starejšemu osebju, toda mi moramo ljudem jasno in odkrito povedati, da ima tatvina kratke noge; četudi nekdo misli, da bo tatvino prikrič, se zelo moti, prej ali slej pride na dan. Cena poštenja se ne da plačati, torej še enkrat POSTENJE. Še več, poštenje ni samo v tem, da nekdo blaga ali denarja ne vzame, temveč se poštenje izraža mnogo širše, v vseh odločitvah pri vodenju poslovalnice ali pri samoupravnih organih. Če neki član kolektiva izsili, da mu DS da nadnormalno višino kredita glede na sredstva, ki so na razpolago, da si enota deli več za OD, kot ji po pravilniku pripada, da komisija za delitev OD favorizira kakšno trgovino, da se kakšno PE neupravičeno bremeni, tudi če blago pripeljejo v trgovino, pa je pomota nastala na dobavnicah, to je, da se premalo pripeljanega blaga reklamira, morebiti preveč pripeljanega blaga pa ne sporoči podjetju, od katerega smo blago prejeli, skratka, poštenje je prisotno v vsakodnevnem delu in življenju ljudi. Posebej pa se mi zdi potrebno, da tudi v okviru našega podjetja moremo in moramo delati z vsemj silami, da preprečimo tako imenovane neposredne tatvine v prodajalnah in posredno pri raznih odločitvah. To je eno izmed temeljnih načel, da se podjetje uveljavi, afirmira, saj se le s poštenim delom dviga ugled vsakega zaposlenega člana kolektiva. Še enkrat: borimo se za poslovno poštenost!

Vztrajnost

Ni vse zlato, kar se sveti, pravi stari pregovor. Tudi delo v prodajalni ni enostavno niti lahko, kakor si marsikdo predstavlja, saj se ne prodajajo samo bonboni, temveč je mnogokrat treba

trdo delati, skratka, gre za združitev fizičnega in umskega dela. Na žalost se mnogokrat zgodi, da marsikdo, ki se pride učiti v trgovino, že po nekaj dnevih oz. tednih omaga in zapusti delovno mesto. Res je tudi nasprotno, da tisti, ki se izuči v trgovini, v njej tudi ostane.

Trgovski poklic je zelo zanimiv in lep, toda izučiti se ga je treba. Ob koncu te »zapovedi« naj povem še to, da z ljudmi — tudi z narodi, ki niso bili vztrajni, nikoli ni bilo nič, sedaj ni nič in ni koli nič ne bo.

Delovna disciplina

Ni človeka, ki ne bi bil nekomu podrejen, vajenec mora poslušati pomočnika, pomočnik poslovođjo, poslovođja direktorja. Skratka, vsi moramo poslušati. Delovna disciplina pa mora biti praviloma zavestna, to je, da jo mora podrejeni čutiti kot potrebo, ne pa kot silo. Dejstvo je, da disciplino zahteva tehnika poslovanja in čas, v katerem živimo. Nemogoče si je zamisliti uspešnost poslovanja brez discipline in reda. Pri tem se mi zdi zelo pomembno to, da vsak član spoštuje in ceni svoje sodelavce. Pregovor pravi, da tisti, ki ne spoštuje, tudi sam ne bo spoštovan. Res je tudi to, da morajo šefi s svojim lastnim delom od točnega prihoda v službo dalje, s svojim strokovnim znanjem in delom dokazati svojim sodelavcem, kako je treba delati. Stari pregovor pravi, da zgledi vlečejo — na žalost slabši hitreje kot pa dobri.

Dobra volja

Živimo v času hitrih gospodarskih in družbenih sprememb. Ljudje — potrošniki so močno obremenjeni z delom, s številnimi skrbmi, z otroki, z učenjem in vsemi mogočimi težavami. Taki ljudje prihajajo v naše trgovine mnogokrat nervozni, slabe volje in ne nazadnje tudi napadalni, pa tudi taki, ki iščejo uteho pri trgovskemu osebju. V takem vzdušju je delo trgovskega delavca zelo težko, vendar pa ne tako

hudo, da ne bi bilo mogoče vzdržati; še več, dober trgovski delavec, kot igralec na odrskih deskah, s širokimi praktičnimi izkušnjami omenjene probleme reši predvsem z lepo besedo in največkrat tudi s prijaznim nasmehom.

Trdimo, da je ugodna klima v trgovini zelo pomembna za uspeh prodajalne. Pa ne samo v prodajalni, povsod, kjer delamo in živimo, smo dolžni ustvarjati ugodno klimo za delo in sploh za medsebojne odnose. Nam vsem je znano, da če zjutraj pridemo v službo slabe volje in nataktnjeni, smo po navadi sami ves dan sitni in delo nam ne gre od rok kot sicer. To še ni najhujše, če ne bi s to svojo slabo voljo negativno vplivali na svoje sodelavce. Tako je za tisti dan celotni kolektiv ali skupina v neprimerni klimi. Delajmo povsod za dobro vzdušje in mislimo predvsem aktivno, to je, kako bomo delali in ne tarnajmo, temveč delajmo z veseljem. Dobra volja je vedno najboljše, pa najsi bo v službi ali doma.

Čut odgovornosti

Ta je izredno pomemben v vsakdanjem poslovnem in privatnem življenju. Res je tudi, da čut odgovornosti ne pride čez noč, temveč je to dolgotrajen proces. To nam potrjuje dejstvo, da je čut odgovornosti v posameznih državah zelo različen, predvsem glede na razvitost. Znano je, da je v Nemčiji ta čut zelo razvit. Ravno pred dnevi sem bral članek našega strokovnjaka, ki mimogrede opisuje, kako dosledni čut odgovornosti imajo v ZDA, to je, kar obljubijo, tudi brezpogojno naredijo v privatnem, da o poslovnem življenju sploh ne govorimo. Po domače bi temu rekli, da so mož beseda.

Kako zgleda to pri nas? Tudi v naši državi je omenjeni čut zelo različno razvit po pokrajinah in celo med podjetji. Kje, kdaj in kako se odraža čut odgovornosti? Teoretično je lahko: povsod (v privatnem in poslovnem življenju), vedno (včeraj, danes ju-

Puharjeva 3: na policah je našlo mesto preko 1500 prehrabnih artiklov

za PRAKSO

tri) itd. Nas vse skupaj zanima predvsem praktično; prepričan sem, da ni odveč, če nekaj primerov naštejemo:

— na to podjetje... se ne moremo popolnoma nič zanesti, prosiš in prosiš, pa niti odgovora ne dobiš,

— dogovorimo se, da bodo blago dostavili ob osmih zjutraj, pripeljejo ga šele ob dvanajstih, temu pravimo, da je še kar dobro, kajti večkrat se zgodi, da ga še naslednji dan ne dostavijo,

— domenimo se z obrtnikom ali podjetjem, da bo neko delo v

treh dneh končano, a zgodi se, da ko poteče rok, jih še blizu ni, nato se začneja telefoniranje, nervoza in tudi marsikatera kletvica pade,

— oprostite, če se odkrito izrazim: če jim nisi vedno za petami, ne naredijo nič. Drugi pravi, če stokrat ne ponoviš, ne delajo nič, tretji — on dela sploh ne vidi itd.,

— tricikel, kljub temu da je v trgovini tudi po deset zaposlenih, je na dežju, mrzla, čestokrat tudi topla voda teče čestokrat po

nepotrebem v lijaku, šanku ali stranišču.

— na pločniku pred trgovino je sneg, poledica, stranka pade in toži podjetje za odškodnino,

— šofer »pozabi« zamenjati olje v avtomobilu,

— v računovodstvu »pozabijo« plačati račun in izgubi se kasaskonto ali pa nas dobivatelj toži za zamudne obresti.

se, za cilj, za katerega se vsi člani kolektiva moramo boriti, je potrebno poleg drugega predvsem naslednje: poštenost, vztrajnost, dobra volja, delovna disciplina in dobra mera čuta odgovornosti.

Končno se mi zdi, da ni odveč povedati, posebno še za vajece, perspektivo trgovskega poklica. Trgovski poklic je zelo širok, ni

Ivica je odgovarjala potrošnikom na vprašanja k razstavljenim izdelkom z aspikom in želatino, ki jih je za degustacijo prispevala tovarna kleja — obrat za jedilno želatino, pripravili pa so jih strokovnjaki iz restavracije Urška (Posnetek iz poslovalnice v Puharjevi ulici)

Čut odgovornosti nas spremlja vsak dan, povsod in na vse mogoče načine. Preberimo skrbno, poskušajmo ugotoviti, ali imamo dovolj čuta odgovornosti. Če se samo malo popravil, bo več kot 2.000 malih napak manj. Potrudimo se in pred svojim pragom temeljito pometimo, saj je v »pospravljeni« trgovini, skladišču ali pisarni lepo in zlahka delati.

Samoupravljanje je doslej najvišja oblika vodenja podjetja, toda brez čuta odgovornosti ni uspeha pri poslovanju. Skratka, brez čuta odgovornosti ni uspeha niti v poslovnem niti v privatnem življenju.

Dobri medsebojni odnosi

Tam, kjer ni dobrih medsebojnih odnosov, tudi uspehov ni. Dragi člani kolektiva, prepričan sem, da ste sami že prišli do tega zaključka. Za uspeh podjetja ali poslovalnice je potrebna enotnost, kot temu pravimo — delovna harmonija. Če so spori v družini, ni uspehov, ravno tako ni uspehov v poslovalnici, poslovni enoti ali podjetju, še več, tudi na občini je tako, kakor tudi v najvišjih državnih ustanovah in v sami vladi.

Postavlja se vprašanje, kaj moramo storiti, da bomo imeli dobre medsebojne odnose v našem kolektivu. To ni lahka in preprosta stvar, vendar se mi zdi, da ni odveč poudariti to, da je predpogoj, da vsak član kolektiva pravilno in pravočasno izvršuje postavljene naloge. Drugi bo vprašal, kaj, če so postavljene naloge pomanjkljive ali celo nepravilne. Tudi to se kaj rado zgodi. Tudi se mi zdi, da je potrebna še posebna sposobnost in odgovornost strokovnih služb, da res pravilno razdelijo delo, kot temu strokovno pravimo, da organizatorji nabave in prodaje dajo vse od sebe in da stalno prilagajajo organizacijo dela sodobni tehniki poslovanja. Za dobre medsebojne odno-

gospodarske organizacije in ne zavoda, ki ne bi potreboval trgovskega delavca, če ne potrebuje drugega, potrebuje gospodarja-ekonomista. Trgovski delavec napreduje: vajenec, pomočnik, lahko blagajnik, namestnik poslovodje itd., toda najprej se mora izučiti. Značilnost za trgovskega delavca je tudi v tem, da se zelo uspešno uveljavlja v poslovnem življenju nasploh. Kje pa tiči ta tajnost — tega uspešnega uveljavljanja? Po mojem mnenju je predvsem v teh argumentih:

1. Že kot vajecca, ko nastopi učno razmerje, se ga vzgaja v dobrega in varčnega gospodarja. Uči se ga, kako mora pravilno ravnati, shranjevati, zlagati in sploh manipulirati blago.

2. Kot prodajalec mora delati fizično in umsko.

3. Uči se občevati z ljudmi in s tem spozna notranje življenje družin-potrošnikov.

Vsi ti argumenti pa mu dajejo osnovo, da se lahko trgovski de-

lavec povsod znajde. Skratka, trgovski poklic je živahen, lep in perspektiven.

Lepo urejena trgovina, dosti prometa, zadovoljne stranke, vse to je ponos in zadovoljstvo trgovskega delavca.

Jože Renner,
direktor PE Grmada

Prejeli smo...

MERCATOR

Prodajni oddelek

Ljubljana

Lepo vas molim da na moj naslov (putem vaše trgovačke mreže ili na drugi vama pogodan način) **POUZEČEM** pošaljete 2 kilograma:

MERCATOR KAVA PRAZENA MINAS MESANICA

Ova narudžba je nedvosmislen kompliment za kvalitet traženog artikla kojega u Sarajevu nigdje ne mogu nabaviti. Priznanje je još veće kad se uzme u obzir činjenica da je ovdje vrlo dobro poznato šta je to kvalitetna kava.

Kao TAM-ov službenik ponekad boravim u Mariboru gdje sam uzeo manju količinu te prilažem jednu vrećicu radi prepoznavanja kvalitete.

Unaprijed vam se zahvaljujem, želim vam svaki uspjeh i drugarski vas pozdravljam.

U Sarajevu, 22. 10. 1968

BRUNO JUŽNIĆ

OBALA 6

SARAJEVO

MERCATOR

Prodajni oddelek

Ljubljana

Veoma prijatno ste me iznenadili vašim brzim i prijatnim pismom sa neočekivanim poklonom, na čemu vam se iskreno zahvaljujem.

Posebno su se obradovali moji roditelji, s kojima živimo, kao i moja supruga i kćerka.

Za uspomenu vam šaljem našu zajedničku fotografiju, snimljenu uz vašu izvrsnu »MERCATOR« kavu.

Ponovno vam se zahvaljujemo i radujemo se obećanju da ćemo uskoro ovdje kupovati »MERCATOR« kavu koju preporučujemo svim našim prijateljima.

Prijateljski vas pozdravljamo.

Sarajevo, 10. 11. 1968.

Obitelj JUŽNIĆ

OSEBNE NOVICE

v drugem polletju 1968

ZAKLJUČNI IZPIT NA ŠOLI ZA PRODAJALCE SO USPEŠNO OPRAVILI:

PE Grmada

Blaznik Lidija
Glinšek Marija
Goršič Marija
Janežič Vida
Matijovc Kristina
Marinšek Marija
Medved Mirjana
Novak Anica
Škafar Ivanka
Zajc Julka

PE Hrana

Šerjak Kati
Andoljšek Marija
Benko Milka
Likovič Joža

PE Polje

Lovše Dragica
Šular Franc
Novak Olga
Blaž Milena
Bučar Darinka
Garbajs Zdenka
Habič Matilda
Bernad Bernada

PE Standard

Turk Ida

POROKE:

PE Grmada

Žvar Darinka, por. Skrabanja
Vrana Ivanka, por. Dobo-
višek
Kuhelj Anica, por. Mandelj

PE Hrana

Krabonja Albinca, por. Go-
stič
Centa Jožica, por. Jevšnik
Ivanc Marija, por. Unuk

Keršmanc Marija, por. Le-
gan
Likovič Joža, por. Berlan

PE Polje

Mohar Darinka, por. Pek-
laj
Škrjanc Darinka, por. Se-
šek

PE Rožnik

Božič Marija, por. Vintar
Berlan Anton

PE Standard

Turk Ida, por. Borse

OE »Mercator«

Felicijan Ivanka, por. Ja-
godič
Vovk Justi, por. Jurjevčič
Tomšič Nada, por. Markelj
Golubovič Božo

ROJSTVA:

PE Grmada

Jeron Milka — hčerko
Štular Pavle — sina
Ciglarič Retka — sina
Kukovec Majda — hčerko

PE Polje

Plohl Marija — sina

PE Rožnik

Umek Sonja — sina
Polajžar Marija — sina

PE Standard

Može Milena — sina
Cimprič Milena — hčerko
Zoran Silva — sina
Stefanič Mira — sina
Bobič Dragica — sina

OE »Mercator«

Žibert Jadviga — sina
Artač Milena — sina
Turšič Vera — hčerko

K PODJETJU SO PRISLI NASLEDNJI DELAVCI:

PE Grmada

Rožan Ana — kuharica

PE Hrana

Tasevski Tomo — KV go-
stinski delavec, poslovod-
ja Ortnek
Cimerman Đina — PK go-
stinska delavka, poslo-
vodja SP Vrhovci

Hren Tončka — KV pro-
dajalka

Zajelšnik Stane — VKV tr-
govski delavec

Kranjc Anica — natakari-
ca
Kovač Milan — mesar-se-
kač

Cimerman Matija — KV
natakar, poslovodja bife-
ja Tržaška

Šerjak Kati — KV prodaj-
nica

Zorko Kristina — za dolo-
čen čas

Arbeiter Zofija — KV pro-
dajalka

Meglič Silva — KV nataka-
rica — za določen čas

Petrič Bojan — NK delavec

Benko Milka — KV prodaj-
nica

Andoljšek Marija — KV pro-
dajalka

Likovič Joža — KV prodaj-
nica

PE Polje

Knavs Ludvik — prodaj-
lec tehnične stroke

Kočar Janez — mesar

PE Rožnik

Kocmur Danica — prodaj-
nica — za določen čas

Hočevar Alojz — delavec

PE Standard

Kotnik Fanči

Ritonja Silva

Možina Tilka

Dimič Anton

Košar Majda

Unetič Fani

Repše Jože

Pečnik Slavko

Zalokar Jožica

Obrekar Gabrijel

Mestnik Zdravko

Starešinič Stanka

Košak Ivan

OE Mercator

Pirc Jože — skladiščni de-
lavec

Pinterič Veronika — komi-
sionar I

Lunder Jože — skladiščnik
za pripravo blaga

Porčič Alija — skladiščni
delavec

Habjan Franc — mizar

Mikuš Boris — skladiščni
delavec

Vižin Mihael — mizar

Zavolovšek Jožica — emba-
lažni manipulant

Mladenovič Vlado — skla-
diščnik za pripravo

Sever Natalija — skladišč-
nik v galanteriji

Stojnič Zorka — skladišč-
na delavka

Radej Niko — potnik v pa-
pirnem oddelku

Ogrič Franc — disponent
skladišča

Križnik Pavel — skladiščni
delavec

Pripravniki:

Vidovič Marija

Merzel Dragica

Ulrych Katja

Tomkijewicz Slavko

Krebelj Milica

Iz JLA so se vrnil:

Grošelj Branko

Japelj Miro

Dreven Franc

Bartolj Marko

Hojkar Franc

Kolenc Janez

Janežič Anton

Koželj Jože

Gorenc Janez

IZ PODJETJA SO ODŠLI

PE Grmada

Merslavič — Potočnik
Zavolovšek Jožica

PE Hrana

Dobravec Tilka
Ambrož Kati — upokojitev
Žužek Alojz
Cegala Joža
Vavken Štefka
Meglič Silva
Milavec Ivanka
Jerina Jožica
Flajs Amalija — upokojitev
Sežun Danica
Plohl Stana
Erčul Tone
Kožuh Anica
Jaklič Janez

PE Polje

Penko Marija — upokojitev

PE Rožnik

Menagalja Alojz
Kocmur Danica

PE Standard

Fir Rezka
Gazvoda Mirko

OE »Mercator«

Sušteršič Marjan
Pozarelli Dušan
Repina Gregor
Jaki Anica — upokojitev
Jere Kristina
Stare Janez
Loboda Lado — upokojitev
Podržaj Janez
Mikuš Boris
Zekič Zumber
Mladenovič Vladan
Bartolj Silvo — odšel v JLA
Zupančič Marko — odšel
v JLA
Mirtič Franc — upokojitev
Bizjak Konrad

Umrl:

Godec Franc — skladiščni
delavec

Slavljenci v PE „Preskrba“ Tržič

Dvajsetletniki v letu 1968

V prvi vrsti od leve proti desni: Marica Simčič — prodajalka,
Vida Mejač — finančni knjigovodja, Jože Zlobec — poslovodja,
Krista Krmelj — prodajalka in Anica Treven — embalažerka.

Dvajsetletniki v letu 1967

V prvi vrsti od leve proti desni: Milan Perko — poslovodja,
Gefka Cerar — pomočnik računovodje, Milan Česen — poslo-
vodja, Vida Filač — računovodkinja, Metka Dornig — finančni
knjigovodja.

Nagradna križanka

Med pravnimi rešitvami bomo izžrebali 5 nagrad:
I. – 100 Ndin, II. – 50 Ndin in III.–V. po 10 Ndin.
Rešitve pošljite v zaprti kuverti na naslov: Uredništvo glasila »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3, najkasneje do 1. februarja 1969. Na kuverto pripišite »Nagradna križanka«.

	GLAVNO MESTO ALBANIJE	ZEMELJSKI PLIN	VRSTA PSA	SAMO-STOJNOST	KISIK	RISAR KART-MAP	IME FILMSKE IGRALKE RASOVE	TKANINA ZA OBLEKE	UVOZNA PRISTOJ-BINA	POSILAVAR HUNOV	TIKOV LES	TAK Z VELIKIMI OČMI	GROBO DOMAČE SUKNO					
INSTRUMENT S STRUNAMI					NAUK O LETALSTVU													
MUZA LJUBEZEN PESNIŠTVA					SRBSKA JED PRVI SLOV. ZGODOVINAR													
INDUSTRIJSKA RASTLINA			2 TONE KRALJ				ITALIJANSKI PISATELJ NASILJE											
JANEZ NEDOG		MESTNA ČETRTE					DUŠA UMRLEGA PRJ SLOVANI HIMALAJSKA KOŽA					ZAHRTVA BOLEZEN						
EMIL ADAMIČ		ZELO TANKA TKANINA				GRŠKA CRKA PRIHOD V GOSTE				REKA NA PELOPONEZ VETRNI JOPIČ			IME SOVJETSKEG POLITIKA MIKOJANA	AVTOMOB. OZNAKA SARAJEVA	TINE OREL			
										JUŽNO ŠADJE						OPUS		
										NAMEN, NAKLEP ČAS BREZ VOJNE						VRANJE SLAVKO OSTERC		
										MOLIBDEN SLAVKO TIRAN						OZNAKA MOTOR. OLJA TITAN		
SESTAVIL: REMIGIJ NOČ	MAMILO IZ OPIJA		ŠTORKIJA VRSTA KREME														NIKALNICA ŠTAJERSKA REKA	
IME MŠKOVE																	OKRAŠNA PTICA	
PRIPOVEDNO PESNIŠTVO																	TURŠKI VELIKAŠI OČRT. OPIS	
KONKURENT TEKMEC						KARL MARX RADIJ											OGRAJA ZA SVINJE MLAD PRAŠIČ HERCEGOVAČ	
PLANINSKA UJEDA																		
OKRAJŠANO ŽENSKO IME																	PAUL NEWMAN ITAL PEVKA POPEVK	
NIKELJ		ROMAIN ROLLAND RADON				LJUBKOVAL. MOŠ. IME STAROGRŠKI BAJNOPISEK											SLADKOVOD. RIBA(SMUČ) IDIOT. BEBEC	
AMERIŠKI PISATELI (RDEČI ZNAK HRABROŠTI)							ANA PAVLOVA FIGURA PRI ČETVORKI											DNEVI V RIMSKEM KOLENDARJU ZARODNA SPOLNA KUČA
ZNAMKA PRALENEGA PRAŠKA																		
ANGLEŠKI FILMSKI PRODUCENT						VRSTA CIGARET HUDALES OSKAR											STIKALIŠČA TREH PLOSKEV MESTO NA KOROŠKEM	
ANTON VALJAVEC		PREPARAT ZA LAŠE AMERIŠKI IDOL (JAMES)																
STARI OČE																		
IME SLIKARJA ŠUBICA																	SILICIJ OLAF RÖMER	
ATA-NAREČNA OBLIKA																		
REKA V JUŽNI ANGLIJI																	TOVARNNA USNIJENE GALANTE-RIJE	
																	VOJAŠKA BOLNIŠNICA	

Izpolnjujmo delovne dolžnosti

Čeprav ni želja podjetja oziroma njegove delovne skupnosti, da bi se odnosi med delavci in podjetjem urejevali v postopkih zaradi kršitve delovne dolžnosti, nastane včasih situacija, ki terjaja uvedbo postopka zaradi kršitve delovne dolžnosti delavca. Kljub točnim določilom pravilnika o delovnih razmerjih podjetja za vodenje postopka samega, pride v posameznih enotah, čeprav redko, do napak in pomankljivosti, ki predstavljajo bistveno kršitev temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Zato je prav, da se ozremo vsaj na najosnovnejša določila pravilnika o delovnih razmerjih podjetja, ki urejajo vodenje in izvedbo postopka, kar bo prav gotovo koristilo komisijam za obravnavo kršitev delovnih dolžnosti po enotah pri njihovem delu, kot tudi vsakemu članu našega delovnega kolektiva, ki bo s tem seznanjen s pravicami in dolžnostmi, ki mu v tem postopku grede.

Zanimiva novost po sedanjem TZDR ter s tem tudi po našem pravilniku o delovnih razmerjih podjetja je določba glede predloga za uvedbo postopka zaradi kršitve delovne dolžnosti proti določenemu delavcu. PDR namreč določa, da je vsak delavec v podjetju, ki sam ugotovi ali kako drugače zazna kršitev delovne dolžnosti, dolžan prijaviti pristojni komisiji za obravnavo kršitev delovnih dolžnosti podatke o kršilcu in kršitvi. Tako torej ni iniciativa za sprožitve postopka zaradi kršitve delovne dolžnosti pridržana le neposrednemu vodji delavca oziroma direktorju, ampak vsakemu delavcu, ki zve in ugotovi določeno kršitev. Kršitev delovne dolžnosti lahko torej prijavi pristojni komisiji vsak delavec, ki kršitev ugotovi. Ko komi-

sija prejme prijavo, mora najprej ugotoviti, ali dejanje predstavlja kršitev v okviru določil 120. in 121. člena pravilnika o delovnih razmerjih ter v primeru, ko to ugotovi, uvede postopek proti prizadetemu delavcu in določi preiskovalca. Ta je dolžan praviloma v 14 dneh zadevo preiskati, zaslišati kršilca in eventualne druge potrebne pričë ter na osnovi zbranega materiala predložiti komisiji poročilo in drugo zbrano gradivo. Poročilo vsebuje povzetek ugotovitev o kršilcu in kršitvi ter predlog za razpis obravnave. Komisija mora prejeto poročilo in ostalo gradivo pregledati ter zlasti proučiti, ali dejanje predstavlja kršitve po 120. in 121. členu PDR, oziroma če je kršitev za podjetje pomembna, ker sicer v nasprotnem primeru prijavo zavrne. V kolikor pa spozna, da gre za dejansko kršitev delovne dolžnosti, pa komisija razpiše obrav-

navo ter k tej obravnavi obvezno vabi prizadetega delavca oziroma kršilca ter eventualne druge potrebne pričë.

Prav pri vabljenju kršilca na obravnavo pa pride lahko do bistvene kršitve postopka. Vsak delavec ima namreč pravico, da sodeluje pri obravnavi, v kateri se obravnava njegova kršitev. Zato mora komisija najmanj osem dni pred obravnavo vabiti kršitelja s posebnim vabilom. Temu vabilu mora priložiti tudi poročilo poročevalca, tako da kršitelj ve, katere kršitve je obdolžen in lahko pripravi zagovor oziroma si vzame svojega zagovornika. Vabilo za obravnavo pa mora biti vročeno kršitelju dokazno. Najbolj enostavno je, da prejem vabila delavec potrdi na kopiji dopisa, v kolikor pa se delavec ne nahaja v podjetju, je treba vabilo s poročilom dostaviti s posebno povratnico. Komisija lahko

obrnava kršitev delavca, ne da bi bil ta navzoč samo, če je bil pravilno vabljen, pa se kljub temu vabilu ni odzval, niti opravičil, in če je zadeva zadostno raziskana.

Ukrepe, za katere se komisija lahko odloči, ne bi posebej obravnavali, ker jih temeljni zakon kot tudi pravilnik o delovnih razmerjih podjetja točno določata. Potrebno pa je v zvezi z izrekanjem posameznih ukrepov opozoriti na to, da morajo biti komisije pri izrekanju ukrepov popolnoma samostojne. Za posamezen ukrep se morajo odločiti po svoji lastni presoji, tako da upoštevajo predvsem težo storjene kršitve ter njen pomen in posledice, ki so s tako kršitvijo nastale oziroma bi lahko še pozneje nastale.

Če komisija za obravnavo kršitev delovnih dolžnosti spozna, da je na mestu izključitev delavca iz delovne skupnosti, mora predlog za izključitev podati delavskemu svetu svoje enote, ki je edino pristojen za odločanje o izključitvi delavca iz delovne skupnosti. Na zasedanju delavskega sveta, kjer se obravnava predlagana izključitev delavca iz delovne skupnosti, mora biti prizadeti delavec ponovno vabljen ter ima tudi pravico do svojega zagovora in končne besede.

Pri tem je važno, da je delavec pravilno vabljen na zasedanje, to je najmanj osem dni pred določenim zasedanjem in na način, kot je že prej opisan za vabljenje na obravnavo, ki jo razpiše komisija za obravnavo kršitev delovnih dolžnosti. Glasovanje o izključitvi mora biti tajno ter se mora zanj odločiti več kot polovica vseh članov delavskega sveta enote, da je izključitev pravilna.

To bi bil kratek opis dela, ki ga mora opraviti komisija v postopku zaradi kršitve delovne dolžnosti delavca. Podrobnejše določbe o kršitvah, uvedbi, vodenju postopka in o organih pa so navedene v pravilniku o delovnih razmerjih podjetja v X. poglavju v členih 119. do 143. ter jih morajo komisije pri svojem delu tudi upoštevati. V tem sestavku so podrobno poudarjena le tista opravila, ki lahko, v kolikor niso pravilno opravljena, predstavljajo kršitev postopka in zaradi katere lahko prizadeti delavec sproži tudi delovni spor.

Vera Aljančič

Nova pridobitev Tovarne mesnih izdelkov — kamion hladilnik, ki ga na cesti vsak zapazi

SP Tržaška 22: po preureditvi je prostora za 20 % več artiklov. Pri adaptaciji je sodelovalo tudi stanovaljsko podjetje Dom. (PE »EMONA«)

Mercator

Glasilo delovnega kolektiva veletrgovine »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3. Izdaja centralni delavski svet veletrgovine »Mercator«. Izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Marjan Pogačnik. Tehnični urednik: Danilo Domajnko (Del. enotnost). Tiska tiskarna CZP »Primorski tisk« v Kopru.